

VADEMECUM METROPOLITALNE

Podstawowe informacje o obszarach metropolitalnych w Polsce

Katowice, październik 2023 r.

BĘDZIN ■ BIERUŃ ■ BOBROWNIKI ■
BOJSZOWY ■ BYTOM ■ CHEŁM
ŚLĄSKI ■ CHORZÓW ■ CZELADŹ ■
DĄBROWA GÓRNICZA ■
GIERAŁTOWICE ■ GLIWICE ■
IMIELIN ■ KATOWICE ■ KNURÓW ■
KOBIOR ■ ŁĘDZINY ■ ŁAZISKA
GÓRNE ■ MIERZĘCICE ■ MIKOŁÓW ■
MYSŁOWICE ■ OŻAROWICE ■
PIEKARY ŚLĄSKIE ■ PILCHOWICE ■
PSARY ■ PYSKOWICE ■
RADZIONKÓW ■ RUDA ŚLĄSKA ■
RUDZINIEC ■ SIEMIANOWICE
ŚLĄSKIE ■ SIEWIERZ ■ SŁAWKÓW ■
SOSNOWIEC ■ SOŚNICOWICE ■
ŚWIERKLANIEC ■ ŚWIĘTOCHŁOWICE ■
TARNOWSKIE GÓRY ■ TYCHY ■
WOJKOWICE ■ WYRY ■ ZABRZE ■
ZBROSŁAWICE ■ BĘDZIN ■ BIERUŃ ■
BOBROWNIKI ■ BOJSZOWY ■
BYTOM ■ CHEŁM ŚLĄSKI ■
CHORZÓW ■ CZELADŹ ■ DĄBROWA
GÓRNICZA ■ GIERAŁTOWICE ■
GLIWICE ■ IMIELIN ■ KATOWICE ■
KNURÓW ■ KOBIOR ■ ŁĘDZINY ■
ŁAZISKA GÓRNE ■ MIERZĘCICE ■
MIKOŁÓW ■ MYSŁOWICE ■
OŻAROWICE ■ PIEKARY ŚLĄSKIE ■
PILCHOWICE ■ PSARY ■
PYSKOWICE ■ RADZIONKÓW ■
RUDA ŚLĄSKA ■ RUDZINIEC ■
SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE ■ SIEWIERZ ■
SŁAWKÓW ■ SOSNOWIEC ■
SOŚNICOWICE ■ ŚWIERKLANIEC ■
ŚWIĘTOCHŁOWICE ■ TARNOWSKIE
GÓRY ■ TYCHY ■ WOJKOWICE ■
WYRY ■ ZABRZE ■ ZBROSŁAWICE

Opracowanie i redakcja:

Metropolitalne Obserwatorium Społeczno-Ekonomiczne

Departament Strategii i Polityki Przestrzennej

Urząd Metropolitalny Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
2. PODSTAWOWE INFORMACJE	6
2.1. Cel i zakres Raportu.....	6
2.2. Podstawowe pojęcia dot. metropolii i obszarów metropolitalnych	7
2.3. Podstawowe formy organizacyjne funkcjonowania obszarów metropolitalnych	11
3. CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW METROPOLITALNYCH W POLSCE	13
3.1. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia.....	14
3.2. Białostocki Obszar Funkcjonalny	15
3.3. Metropolia Bydgoszcz	16
3.4. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot	17
3.5. Metropolia Krakowska	18
3.6. Lubelski Obszar Metropolitalny.....	19
3.7. Łódzki Obszar Metropolitalny.....	20
3.8. Metropolia Poznań	21
3.9. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny.....	22
3.10. Szczeciński Obszar Metropolitalny.....	23
3.11. Metropolia Warszawska	24
3.12. Wrocławski Obszar Metropolitalny	25
3.13. Porównanie 12 obszarów metropolitalnych	26
4. OBSZARY ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH	37
4.1 Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia i ZIT Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego	41
4.2 Metropolia Bydgoszcz i ZIT Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	42
4.3 Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot i ZIT Obszaru Metropolitalnego Gdańsk- Gdynia-Sopot	43
4.4. Lubelski Obszar Metropolitalny i ZIT Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	44
4.5. Metropolia Warszawska i ZIT Metropolii Warszawskiej	45
4.6. Wrocławski Obszar Metropolitalny i ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	46
5. REGIONY METROPOLITALNE - JEDNOSTKI STATYSTYCZNE NUTS3	47
6. PORÓWNANIE TRZECH KASYFIKACJI: OBSZARY METROPOLITLANE, OBSZARY ZIT I REGIONY METROPOLITALNE	50
7. BIBLIOGRAFIA	54

1. WPROWADZENIE

„Od miasta do metropolii” to symboliczny wyraz zmian w obszarów zurbanizowanych, zachodzących pod wpływem rozwoju gospodarczego i globalizacji. Wyraża się to m.in.: dominacją i koncentracją usług wyższego rzędu (wyspecjalizowanych, eksperckich, zaspokajających więcej niż podstawowe potrzeby ludzkie), przekształceniami przestrzeni, nadającymi jej określne cechy (reprezentacyjność, wielkomiejskość, itp.), dużą liczbą mieszkańców (o silnym zróżnicowaniu społecznym). To cechy charakteryzujące ośrodki metropolitalne. Współpracują one silniej z innymi podobnymi ośrodkami w kraju i za granicą niż z najbliższym otoczeniem, czyli funkcjonują w układzie sieciowym, gdzie odbywa się wymiana: idei, dóbr, kapitału, mieszkańców. Ich siłą rozwoju jest tzw. gospodarka oparta na wiedzy, a zasoby nie wymagają powiązania z konkretną lokalizacją, lecz są to: kapitał ludzki, kapitał finansowy, usługi, funkcje zarządcze. W przypadku dużych miast rozwijających się w oparciu o tradycyjne zasoby (tzw. drugi sektor gospodarki) warunkiem rozwoju jest fizyczne, relatywnie bliskie ich występowanie, co tworzy silne powiązania przestrzenne (surowce, miejsce przetwarzania i siła robocza).

Pojęcie obszaru metropolitalnego nie jest tożsame z metropolią: to wysoko zurbanizowane miasto lub miasta wraz z obszarem funkcjonalnym, tworzące układ wzajemnych powiązań z zakresu produkcji, wymiany, konsumpcji i administracji. Wiąże się z tym delimitacja takiego obszaru, czyli określenie jego zasięgu terytorialnego. To jedna z trudniejszych do zdefiniowania kwestii.

Dyskusja o metropoliach i obszarach metropolitalnych ma nie tylko charakter społeczno-gospodarczy i przestrzenno-funkcjonalny, ale i strategiczno-polityczny. Z jednej strony bowiem metropolie rozwijają się dynamiczniej i silniej niż większość obszarów poza nimi, a z drugiej strony są nieodzowną siłą napędową nowoczesnej gospodarki i innowacji, koncentrując ośrodki nauki i kultury, przyciągając mieszkańców z kraju i zza granicy. Jako ośrodki kapitału i władzy są też liczącymi graczami w skali międzynarodowej decydującymi o sile i rozpoznawalności danego kraju.

W Polsce problematyka metropolii i obszarów metropolitalnych pojawia się w debatach publicznych od ponad trzech dekad (umownie od przełomu ustrojowo-gospodarczego w 1989 r.). W 2015 r. pojawiła się pierwsza ustawa o związkach metropolitalnych (która nie weszła w życie), zastąpiona ustawą z dnia 9 marca 2017 r. o związku metropolitalnym w województwie śląskim. Na jej podstawie powołana została Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia (rozporządzenie Rady Ministrów z 26 czerwca 2017 r., poz. 1290). To jedyny jak dotąd taki związek, choć trwają starania do utworzenia go w innych ośrodkach.

Raport zawiera syntetyczne zestawienie informacji nt. wybranych obszarów metropolitalnych w Polsce (występujących wokół 12 miast zrzeszonych w Unii Metropolii Polskich).

Obszary przedstawiono przez pryzmat trzech klasyfikacji: 1. Obszary, w których istnieją stowarzyszenia, związki lub nieformalne współpracy; 2. Obszary

Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) i 3. Regiony metropolitalne NUTS 3 wyznaczone przez Eurostat.

Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia jest pierwszym w Polsce ustawowo powołanym związkiem metropolitalnym. GZM posiada wymiar terytorialny i instytucjonalny, tj. obszar wyznaczony przez 41 gmin oraz urząd wraz z organem kontrolnym i stanowiącym oraz organem wykonawczym, a także z corocznym budżetem złożonym ze składek stałych i zmiennych.

2. PODSTAWOWE INFORMACJE

2.1. Cel i zakres Raportu

W Polsce liczba miast i zespołów miast określanych jako metropolie lub obszary metropolitalne nie jest jednoznacznie określona (wg różnych źródeł waha się od 7 do 13). Są one zróżnicowane pod względem struktury przestrzennej (jako metropolie monocentryczne lub policentryczne) i pełnionej rangi w skali kraju i za granicą (wiąże się to m.in. z liczbą ludności, siłą i różnorodnością pełnionych funkcji).

Celem Raportu jest porównawcze przedstawienie podstawowych informacji o wybranych obszarach metropolitalnych w Polsce, przez pryzmat trzech klasyfikacji:

- Obszary metropolitalne wyznaczone za pomocą gminnych porozumień (stowarzyszenia, związki, współpraca nieformalna);
- Obszary współpracy Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych;
- Regiony metropolitalne NUTS 3 wyznaczone przez Eurostat.

Zakres terytorialny Raportu to 12 obszarów metropolitalnych istniejących wokół wszystkich 12 miast zrzeszonych w Unii Metropolii Polskich - UMP¹.

- 1) Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
- 2) Stowarzyszenie Białostocki Obszar Funkcjonalny
- 3) Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz
- 4) Stowarzyszenie Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot
- 5) Stowarzyszenie Metropolia Krakowska
- 6) Stowarzyszenie Lubelski Obszar Metropolitalny
- 7) Stowarzyszenie Łódzki Obszar Metropolitalny
- 8) Stowarzyszenie Metropolia Poznań
- 9) Stowarzyszenie Rzeszowski Obszar Funkcjonalny
- 10) Stowarzyszenie Szczeciński Obszar Metropolitalny
- 11) Stowarzyszenie Metropolia Warszawska
- 12) Wrocławski Obszar Metropolitalny.

Zakres merytoryczny Raportu obejmuje następujące elementy:

- 1) Zestawienie podstawowych pojęć dotyczących metropolii i obszarów metropolitalnych;

¹ Unia Metropolii Polskich powstała w 1990 r. wg projektu Instytutu Miasta pt. "Tyle państwa ile miasta", z inicjatywy prezydenta m. st. Warszawy, aby realizować partnerstwo stolicy Rzeczypospolitej z innymi głównymi miastami Polski, w celu umocnienia pozycji naszego kraju w Europie i w świecie.

- 2) charakterystyka 12 obszarów metropolitalnych - wg jednakowego schematu (dla porównywania danych), przedstawiając:
 - mapę prezentującą granice i typy gmin, które wchodzą w skład danego obszaru metropolitalnego;
 - nazwy gmin, które są członkami danego obszaru metropolitalnego;
 - podstawowe dane i wskaźniki charakteryzujące dany obszar metropolitalny;
 - porównanie wybranych danych dla 12 obszarów metropolitalnych – łącznie;
- 3) podstawowe informacje na temat obszarów Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych – wg jednakowego schematu;
- 4) podstawowe informacje na temat regionów metropolitalnych (wg Eurostat i OECD) – wg jednakowego schematu;
- 5) mapa zbiorcza przedstawiająca wszystkie obszary metropolitalne na tle obszarów ZIT i regionów metropolitalnych.

2.2. Podstawowe pojęcia dot. metropolii i obszarów metropolitalnych

Problematyka metropolii i obszarów metropolitalnych jest interdyscyplinarna. Stanowi przedmiot zainteresowań i badań różnych dyscyplin, jak np.: geografia miast, gospodarka przestrzenna, urbanistyka, nauki społeczne a także nauki o zarządzaniu.

Literatura w tym zakresie jest bogata. Funkcjonują różne definicje takich pojęć jak: obszar metropolitalny, metropolia, metropolizacja. Nie mają one też definicji ustawowych. Podobnie nie ma jednoznacznego zestawu kryteriów delimitacji obszaru metropolitalnego, co prowadzi do problemów z ich porównywaniem i analizą danych różnych obszarów metropolitalnych (zarówno w skali krajowej, jak i europejskiej).

2.2.1. Metropolia

Podstawowe cechy właściwe dla metropolii (na podstawie przeglądu różnych źródeł):

- **pod względem ilościowym:** liczy milion i więcej mieszkańców, a w przypadku metropolii regionalnych to ok. 500 tys.;
- **pod względem morfologicznym:** składa się z trzech komplementarnych obszarów: centralna część miasta, przedmieścia, strefa podmiejska (strefa ta może się rozciągać w promieniu od kilkunastu do kilkudziesięciu kilometrów²);
- **pod względem funkcjonalnym** (co najbardziej odróżnia metropolię od dużego miasta): w metropolii nie produkuje się a wytwarza informacje i świadczy usługi; o sile metropolii świadczy jej zasięg oddziaływania i funkcje wyższego rzędu pełnione na rzecz

² Smętkowski M., Jałowiecki B., Gorzelak G., Obszary metropolitalne w Polsce: Problemy rozwojowe i delimitacja; 2008, Warszawa

otaczających regionów i krajów, a nie sama liczba mieszkańców³; oznacza to m.in. takie determinanty i zjawiska jak⁴:

- ośrodek zarządzania, koncentracji sektorów innowacyjnych, wysoko wydajnej gospodarki i dominacji funkcji wyższego rzędu (usługi naukowe, doradcze, finansowe, medialne, siedziby zarządów globalnych korporacji, itp.);
- przestrzeń przepływów⁵: mieszkańcy metropolii są w ciągłym ruchu (pojęcie socjologa Manuela Castells'a) – zwykle obszar bardzo dobrze skomunikowany w skali globalnej;
- funkcjonowanie w układach sieciowych, powodujące silniejsze powiązanie ze sobą metropolii niż ze swoim otoczeniem, które staje się ich zapleczem (miejscem zamieszkania i rekreacji);
- zwykle trakcyjne miejsca turystyczne i kulturowe (z uwagi na skoncentrowane zasoby kulturowe, architektoniczne i tzw. „genius loci”), a także „kreator” nowych wzorców kulturowych i architektonicznych oraz stylu życia i wartości;
- wysoki udział w wytwarzaniu produktu krajowego brutto i przeciętne dochody gospodarstw domowych informujące o potencjalnej danego rynku konsumpcyjnego;

Inne definicji metropolii (wg. T. Markowskiego i M. Marszała⁵) to miasto spełniające następujące kryteria:

- względnie duże (min. 0,5-1,0 mln mieszkańców);
- posiadające znaczny potencjał ekonomiczny i silnie rozwinięty sektor usług wyższego rzędu;
- charakteryzujące się dużym potencjałem innowacyjnym (jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe);
- pełniące funkcje o charakterze metropolitalnym, tj. funkcje centralne wysokiego rzędu hierarchicznego o zasięgu co najmniej krajowym;
- odgrywające rolę węzła w systemie (sieci) powiązań komunikacyjnych, organizacyjnych i informacyjnych oraz charakteryzować się dużą dostępnością w różnych skalach przestrzennych, także w skali międzynarodowej;
- stymulujące rozwój sieciowego modelu gospodarki i zarządzania.

2.2.2. Obszar metropolitalny

Obszar metropolitalny to pojęcie dość niejednoznaczne. Może oznaczać zespół gmin tworzących wysoce zurbanizowany obszar, objęty wspólną formą zarządzania lub współpracy, albo otoczenie tzw. wielkiego miasta (metropolii), istotnie odróżniając się od tego ośrodka pod względem społeczno-gospodarczym.

³ Szmytke R., W kwestii metropolii i obszarów metropolitalnych, s. 37

⁴ Jałowiecki B., Metropolie: nowy wizerunek miast – metropolie rządzą światem, 2014-11-03 (tygodnik Polityka);

⁵ Markowski T. Marszał M., Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja. Problemy i pojęcia podstawowe, Warszawa 2012, s. 12

Przykładowe określenia odnoszące się do obszaru metropolitalnego:

- jednostka funkcjonalna tworzona przez duży, złożony i spójny funkcjonalnie zespół osadniczy, którego cechą wyróżniającą jest nie tyle kryterium przestrzenne, co powiązania funkcjonalne i występowanie funkcji metropolitalnych⁶, stanowiąca układ wzajemnie zależnych aktywności z zakresu produkcji, konsumpcji i administracji, wymiany, a także przejazdów jako obszar codziennego oddziaływania miejsc pracy i zamieszkania; składa się z dwóch obszarów (biegunów) o różnej skali przestrzennej i funkcjonalnej⁷:
 - centrum o dużej koncentracji funkcji metropolitalnych jako ośrodek monocentryczny (miasto centralne) lub policentryczny (zespół miast)
 - obszar zewnętrzny (otoczenie), gdzie zachodzą procesy metropolizacji
- wielkomiejski układ osadniczy⁸ (wg T. Markowskiego i T. Marszała):
 - obejmujący strefę o znacznym bezpośrednim zasięgu codziennego oddziaływania (miejsca pracy i zamieszkania) oraz tereny potencjalnych możliwości rozwojowych;
 - gdzie zachodzą procesy metropolizacji i występuje wystarczające nagromadzenie działalności uzupełniających (substytucyjnych) metropolitalne funkcje ośrodka centralnego (lokalizacja funkcji metropolitalnych);
 - o dużej skali wewnętrznej integracji funkcjonalnej (silnych powiązaniach funkcjonalnych); z dobrze rozwiniętą siecią transportową.

W Polsce nie ma jednej obowiązującej metody wyznaczania obszaru metropolitalnego, tym samym problemem jest jego porównywanie i analiza rozwoju z innymi obszarami.

Główny Urząd Statystyczny obszary metropolitalne klasyfikuje wg typologii opracowanej przez Dyрекcję Generalną Komisji Europejskiej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej (DG REGIO) i Eurostat na podstawie jednostek statystycznych NUTS 3 (w Polsce są to podregiony) i służy do ich zaklasyfikowania do jednej z dwóch grup: regionów metropolitalnych (w tym stołecznych regionów metropolitalnych) lub regionów niem Metropolitalnych. Regiony metropolitalne są zdefiniowane jako jednostki NUTS 3 lub ich grupy, w których co najmniej 50% ludności mieszka w funkcjonalnych obszarach miejskich (FUA) liczących co najmniej 250 000 mieszkańców.

za podstawowe kryteria delimitacji obszaru metropolitalnego (wg T. Markowskiego i T. Marszała⁹):

- **kryteria funkcjonalne** (najważniejsze z punktu widzenia delimitacji obszaru metropolitalnego) – związki funkcjonalne ośrodka metropolitalnego z otoczeniem, wspólnie pełnione funkcje, powiązania gospodarcze i społeczne poszczególnych

⁶ Szymtke R., W kwestii metropolii i obszarów metropolitalnych, s. 39

⁷ Zuzańska-Żyśko E., Funkcje metropolitalne w Górnośląskim Obszarze Metropolitalnym (wg Liszewski S., 2008), s. 42

⁸ Markowski T., Marszał M.: Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja. Problemy i pojęcia podstawowe, Warszawa 2012, s. 15

⁹ Markowski T., Marszał M.: Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja. Problemy i pojęcia podstawowe, Warszawa 2012, s. 15-16

jednostek wchodzących w skład zespołu metropolitalnego, zakres, rodzaj i zasięg funkcji egzogenicznych;

- **kryteria demograficzne:** liczba mieszkańców, gęstość zaludnienia, wielkość i dynamika migracji z ośrodka centralnego na tereny obszaru metropolitalnego;
- **kryteria ekonomiczne:** liczba i charakter działalności podmiotów gospodarczych, wysoki poziom i duża dynamika rozwoju gospodarczego;
- **kryteria urbanistyczne:** charakter użytkowania ziemi, rodzaj, stan, jakość, fizjonomia i standard zabudowy;
- **kryteria techniczne:** stopień rozwoju i nowoczesność rozwiązań infrastruktury technicznej;
- **kryteria społeczne:** wykształcenie, poziom warunków życia, struktura zawodowa ludności;
- **kryteria wyznaczające obszar bezpośredniego ciężenia do metropolii,** tzw. dzienny system miejski (ang. daily urban system), np. dojazdy do pracy i szkół;
- **kryterium zarządzania,** czyli wola polityczna potencjalnych podmiotów polityki metropolitalnej do jej koordynowania w obszarach uznanych wspólnie jako strategiczne dla danego obszaru;
- **kryterium spójności przestrzennej** (w tym także spójność systemów ekologicznych), zapobiegającej powstawaniu «wysp» i izolowanych obszarów.

2.2.3. Metropolizacja

Metropolizacja to pojęcie funkcjonalne (związane z funkcjami pełnionymi przez miasto) a nie morfologiczne (czyli związane z jego strukturą przestrzenną). Metropolizacja jest formą urbanizacji, lecz różni się od niej główną siłą sprawczą. Jest to rozwój technologii i ścisłe powiązanie z procesami produkcji i zarządzania (tzw. gospodarka oparta na wiedzy), a także procesy globalizacji (w zakresie społeczno-gospodarczym i kulturowym)

Inne zjawiska i cechy związane ze skutkami metropolizacji to:

- przejmowanie przez niektóre wielkie miasta funkcji kierowniczych w zarządzaniu gospodarką postindustrialną w skali ponadnarodowej¹⁰;
- integrowanie funkcjonalne obszaru metropolitalnego, czyli metropolii (rdzenia) i jego bezpośredniego otoczenia (bazujące na relacji praca – zamieszkanie, w oparciu o efektywne powiązania transportowe). Funkcje metropolitalne są rozmieszczone w całym obszarze, a nie tylko samej metropolii¹¹;
- przekształcanie przestrzeni miejskich zmierzające do tworzenia nowego typu struktury funkcjonalno-przestrzennej, która uzyskuje międzynarodową przewagę (czyli „reakcja” systemu osadniczego na przepływy zachodzące pomiędzy ośrodkami metropolitalnymi,

¹⁰ Jałowiecki B., 1999

¹¹ Budner W., Procesy metropolizacji i rozwoju metropolii w Polsce, 2008, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu

poprzez skupienie światowego potencjału gospodarczego); pozwala to określić strategiczne centra świata, czyli „geografię obszarów strategicznych”¹²;

- zmiany zachodzące w mieście: odejście od tradycyjnie wielofunkcyjnej struktury miasta na rzecz monofunkcyjnej (centrum biznesowo-finansowe), zmiana organizacji handlu z tradycyjnego, bazującego na pojedynczych sklepach na wydzielone kompleksy handlowe (nierzadko poza centralnymi strefami miast, spadek poziomu bezpieczeństwa publicznego, spowodowany napływem do metropolii osób liczących na poprawę swojej sytuacji materialnej oraz rosnącym rozwarstwieniem społecznym i separacją zamożniejszych od otoczenia (tzw. gettoizacja przestrzeni)¹³;

Proces metropolizacji można ująć w trzech wymiarach¹⁴:

- 1) metropolizacja przestrzenna (powstanie specyficznych przestrzeni metropolitalnych, przekształcenie przestrzeni dużych miast i otoczenia w regionie silnie zurbanizowanym, powstanie złożonych układów osadniczych często policentrycznych, zacieranie się granic przestrzennych (administracyjnych)).
- 2) metropolizacja funkcjonalna (rozwój usług metropolitalnych, wzrost znaczenia gospodarczego miast na podstawie koncentracji funkcji metropolitalnych, powstanie regionów funkcjonalnych w zapleczu metropolii (obszary metropolitalne powiązane funkcjonalnie z rdzeniem).
- 3) metropolizacja sieciowa (rozwój dużych miast wywołany współpracą gospodarczą za pośrednictwem sieci powiązań na duże odległości; powstanie metropolii strategicznych – węzłów o różnej randze w sieci powiązań; tworzenie się złożonych struktur miast o policentrycznym układzie (region miejski złożony z sieci miast, tzw. Miasto sieciowe).

2.3. Podstawowe formy organizacyjne funkcjonowania obszarów metropolitalnych

Obszar metropolitalny to określone terytorium (choć często o niejednoznacznych lub zmieniających się granicach), na którym występują zarówno różne potencjały, jak i wyzwania. Są one wspólne dla większości gmin w danym obszarze albo mają charakter ponadlokalny (obejmując często kilka gmin). Promocja atutów i rozwiązywanie wyzwań powinny być podejmowane wspólnie lub w ścisłej koordynacji. Najczęściej dotyczy to takich kwestii jak: linowa infrastruktura drogowa lub komunalna, publiczny transport zbiorowy, planowanie przestrzenne, czystość środowiska, systemy przyrodnicze.

Tym samym w miarę potrzeb wykształcają się różnego typu mechanizmy współpracy i zarządzania, sprzyjające (zachęcające) do tworzenia rozwiązań instytucjonalnych.

Podstawowe formy współpracy międzygminnej w obszarach metropolitalnych w Polsce to:

¹² Zuzanska-Żyśko E., Pojęcie metropolizacji w literaturze przedmiotu, 2016 (za Markowski T., Marszał M., Sassen S.), s. 25

¹³ Zuzanska-Żyśko E., Pojęcie metropolizacji w literaturze przedmiotu, 2016 (za Markowski T. i Marszał M. i Sassen S.), s. 25

¹⁴ Zuzanska-Żyśko E., Pojęcie metropolizacji w literaturze przedmiotu, 2016

1) ustawowy związek metropolitalny (GZM):

- ustawowa forma prawna, jak dotąd zastosowana w Polsce tylko raz (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie utworzenia w województwie śląskim związku metropolitalnego pod nazwą „Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia”, z dnia 26 czerwca 2017 r.). Swoją działalność rozpoczął 1 stycznia 2018 r.;
- istotną kwestią, znacząco odróżniającą związek metropolitalny od stowarzyszenia jest instrumentarium prawne, zawierające regulacje dotyczące: zakresu działania (zadania własne), zasad organizacyjnych (organy i urząd) i zasad finansowania (budżet). W GZM jednym z najważniejszych źródeł dochodów jest udział we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na obszarze związku metropolitalnego (który wynosi 5,75% - stan na 2023 r.). Ponadto gminy członkowskie zobowiązane są do wnoszenia składek rocznych, które dzielą się na część stałą i zmienną.

2) forma prawna - stowarzyszenie (10 obszarów metropolitalnych):

- głównie ma na celu wspólne reprezentowanie interesów w różnych obszarach życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Stowarzyszenia powoływane są dobrowolnie przez gminy lub inne jednostki (np. starostwa powiatowe), lecz nie w celach zarobkowych. Stowarzyszone jednostki nie mogą też wykonywać wspólnie zadań publicznych (w przypadku powierzenia zadania stowarzyszeniu odpowiedzialność z tytułu jego realizacji nadal spoczywa na jednostce).
- jako forma zrzeszona, może być założona przez co najmniej 3 jednostki, które są podmiotami tego samego lub różnego szczebla samorządu terytorialnego. Nie ma też ograniczeń terytorialnych, co oznacza, że członkami stowarzyszeń nie muszą być jednostki sąsiadujące ze sobą, ani też z tego samego obszaru. Może to powodować pewne luki terytorialne w powoływanych w taki sposób obszarach metropolitalnych¹⁵.

3) forma niesformalizowana (Wrocławski Obszar Metropolitalny):

- to dobrowolna współpraca 44 gmin i powiatów z Dolnego Śląska, zawiązana w celu lepszej koordynacji procesów rozwojowych (wg źródeł internetowych¹⁶);
- obszar współpracy został wyznaczony na podstawie klasyfikacji unijnej NUTS3.

¹⁵ Komornicki T., Lipińska K., Siłka P., Zaucha J., Metody współpracy na obszarze metropolitalnym w kontekście Strategii Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot do roku 2030, 2015, Obszar Metropolitalny Gdańsk Gdynia Sopot, Warszawa – Gdańsk

¹⁶ <https://www.wroclaw.pl/wroclaw-przyszlosci/wrom>, 2023

3.CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW METROPOLITALNYCH W POLSCE

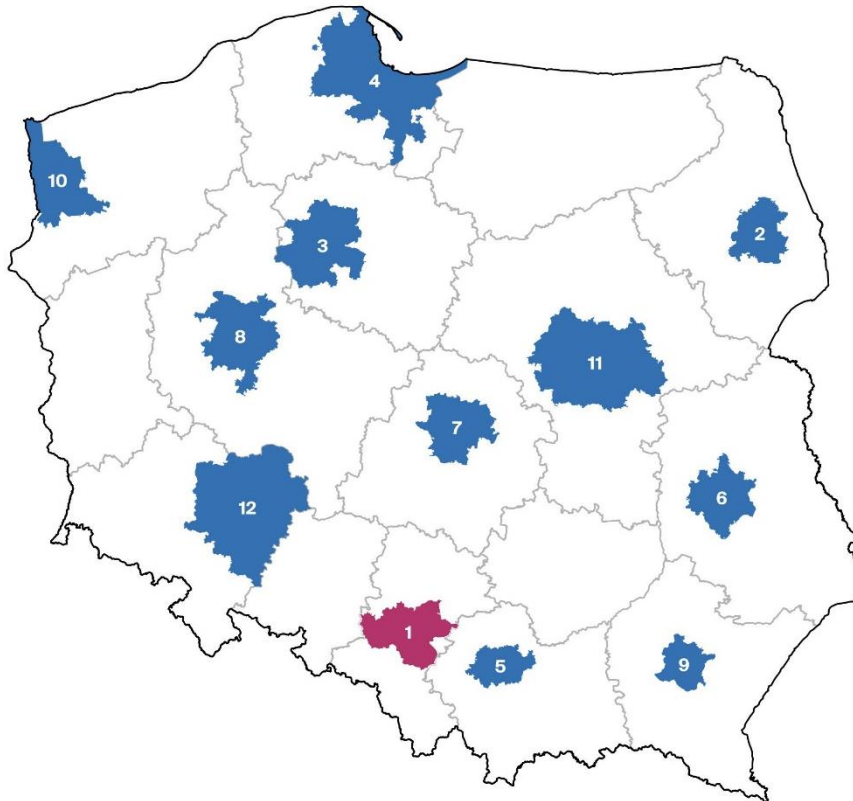
Wszystkie obszary metropolitalne są scharakteryzowane w ten sam sposób (dla celów porównawczych). Bazują na najaktualniejszych danych publicznych z 2021 r. lub 2022 r. (dostępność danych: stan na czerwiec 2023 r.)

Główne źródła zebranych informacji i danych to:

- Główny Urząd Statystyczny i Bank Danych Lokalnych
- strony internetowe: stowarzyszeń, w tym ZIT'ów i związku metropolitalnego;

Z zebranych informacji wynika, że ww. obszary metropolitalne zajmują ok. 39 tys. km² (co stanowi ok. 12,5% powierzchni kraju), a zamieszkuje je ok. 14,3 mln mieszkańców (co stanowi ok. 37,8% ludności kraju).

Rys. 1. Mapa zbiorcza 12 obszarów metropolitalnych

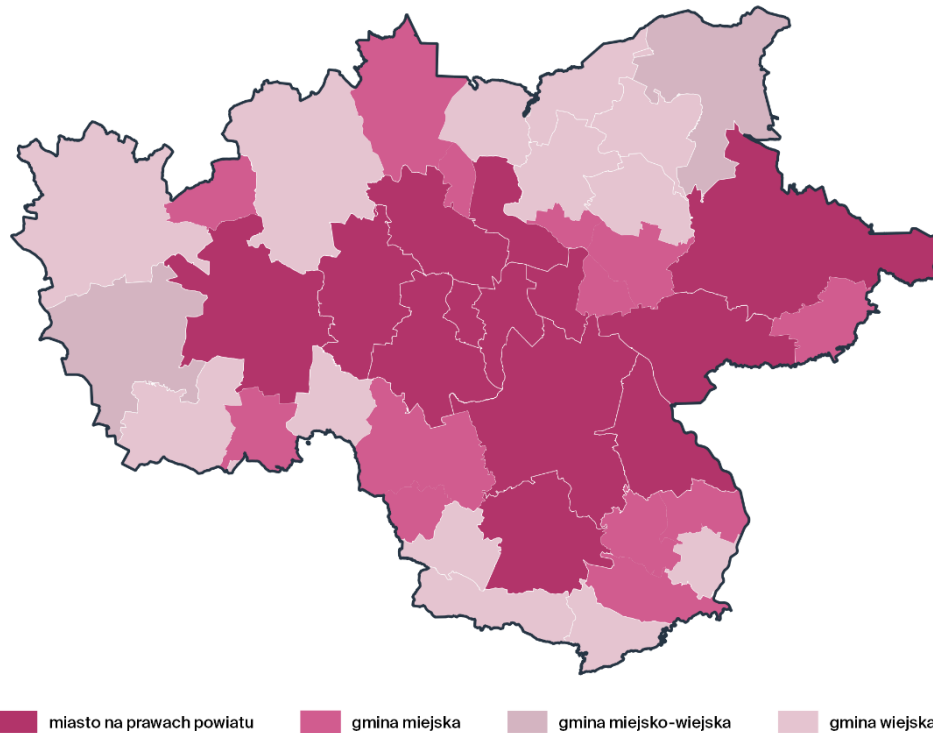

1. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
2. Białostocki Obszar Funkcjonalny
3. Metropolia Bydgoszcz
4. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot
5. Metropolia Krakowska
6. Lubelski Obszar Metropolitalny

7. Łódzki Obszar Metropolitalny
8. Metropolia Poznań
9. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny
10. Szczeciński Obszar Metropolitalny
11. Metropolia Warszawska
12. Wrocławski Obszar Metropolitalny

Źródło: Opracowanie własne

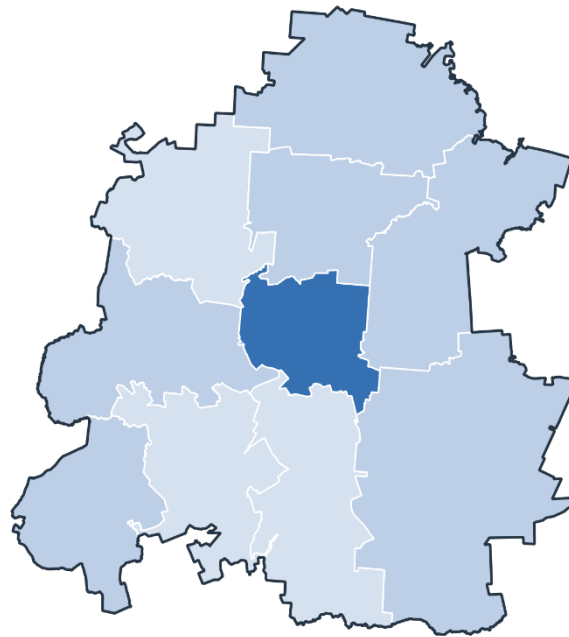
3.1. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia

Gminy członkowskie: Będzin, Bieruń, Bobrowniki, Bojszowy, Bytom, Chełm Śląski, Chorzów, Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Gierałtówice, Gliwice, Imielin, Katowice, Knurów, Kobiór, Łęczyny, Łaziska Górne, Mierzęcice, Mikołów, Mysłowice, Ożarówice, Piekary Śląskie, Pilchowice, Psary, Pyskowice, Radzionków, Ruda Śląska, Rudziniec, Siemianowice Śląskie, Siewierz, Sławków, Sosnowiec, Sońnicowice, Świerklaniec, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, Tychy, Wojkowice, Wry, Zabrze, Zbrostawice.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
Typ: Związek metropolitalny Rok założenia: 2017 Link: metropoliagzm.pl Liczba członków ogółem: 41 Liczba gmin: 41 <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 13 • Liczba gmin miejskich: 13 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 2 • Liczba gmin wiejskich: 13 Liczba powiatów członkowskich: 0	Powierzchnia: 2 555 km² (2022) Liczba ludności ogółem: 2 142 838 (2022) Odsetek ludności miejskiej: 93,1% (2022) Przyrost naturalny na 1000 ludności: -6,52 (2022) Tereny zieleni na 1 mieszkańca: 27,7 m² (2021) Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 325 (2022) Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 4 (2022) Uczelnie (macierzyste, bez filii): 18 (2021) Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 7,5% (2021) Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 4,2% (2022)

3.2. Białostocki Obszar Funkcjonalny

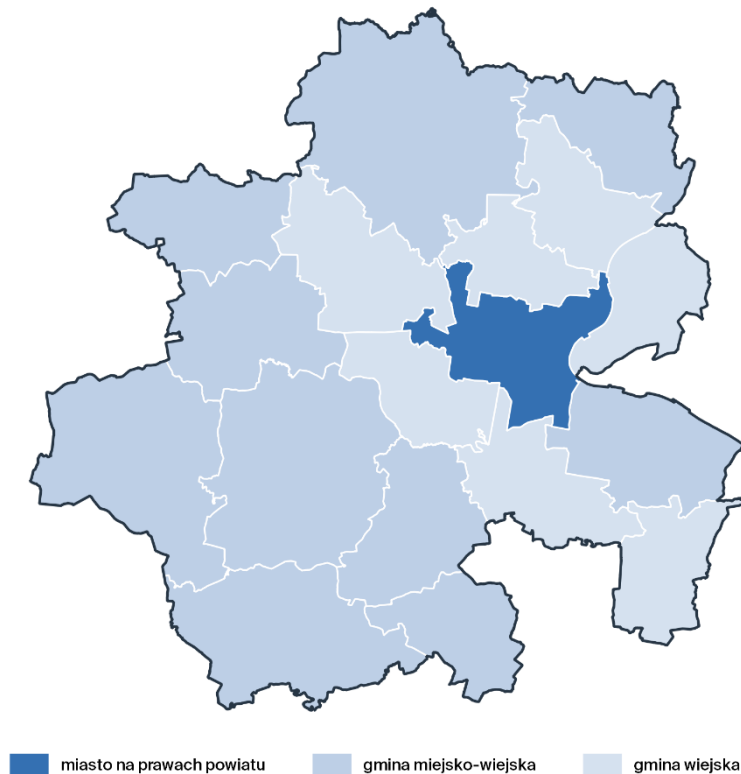

■ miasto na prawach powiatu ■ gmina miejsko-wiejska ■ gmina wiejska

Gminy członkowskie: Białystok, Choroszcz, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Łapy, Supraśl, Turośń Kościelna, Wasilków, Zabłudów.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
<p>Typ: Stowarzyszenie</p> <p>Rok założenia: 2013</p> <p>Link: bof.org.pl</p> <p>Liczba członków ogółem: 10</p> <p>Liczba gmin: 10</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 1 • Liczba gmin miejskich: 0 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 6 • Liczba gmin wiejskich: 3 <p>Liczba powiatów członkowskich: 0</p>	<p>Powierzchnia: 1 729 km² (2022)</p> <p>Liczba ludności ogółem: 424 808 (2022)</p> <p>Odsetek ludności miejskiej: 80,4% (2022)</p> <p>Przyrost naturalny na 1000 ludności: -0,95 (2022)</p> <p>Tereny zieleni na 1 mieszkańca: 14,2 m² (2021)</p> <p>Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 54 (2022)</p> <p>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 9 (2022)</p> <p>Uczelnie (macierzystych, bez filii): 8 (2021)</p> <p>Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 2,0% (2021)</p> <p>Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 1,1% (2022)</p>

3.3. Metropolia Bydgoszcz

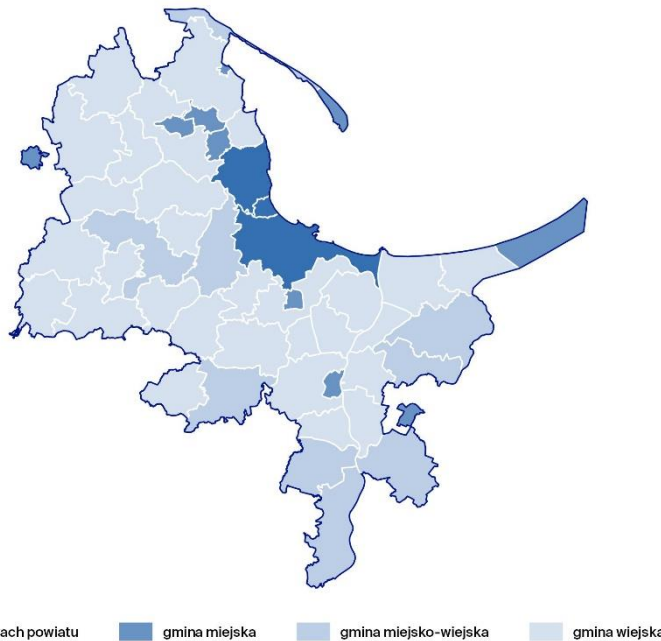

Gminy członkowskie: Barcin, Białe Błota, Bydgoszcz, Dąbrowa Chełmińska, Dobrcz, Kcynia, Koronowo, Łabiszyn, Mrocza, Nakło nad Notecią, Nowa Wieś Wielka, Osielesko, Pruszcz, Rojewo, Sicienko, Solec Kujawski, Szubin, Żnin.

Powiaty członkowskie: bydgoski, nakielski.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
<p>Typ: Stowarzyszenie</p> <p>Rok założenia: 2016</p> <p>Link: metropoliabydgoszcz.pl</p> <p>Liczba członków ogółem: 20</p> <p>Liczba gmin: 18</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 1 • Liczba gmin miejskich: 0 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 10 • Liczba gmin wiejskich: 7 <p>Liczba powiatów członkowskich: 2</p>	<p>Powierzchnia: 3 337 km² (2022)</p> <p>Liczba ludności ogółem: 593 190 (2022)</p> <p>Odsetek ludności miejskiej: 70,6% (2022)</p> <p>Przyrost naturalny na 1000 ludności: -4,35 (2022)</p> <p>Tereny zieleni na 1 mieszkańca: 17,4 m² (2021)</p> <p>Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 77 (2022)</p> <p>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 7 (2022)</p> <p>Uczelnie (macierzystych, bez filii): 7 (2021)</p> <p>Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 2,0% (2021)</p> <p>Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 0,5% (2022)</p>

3.4. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot

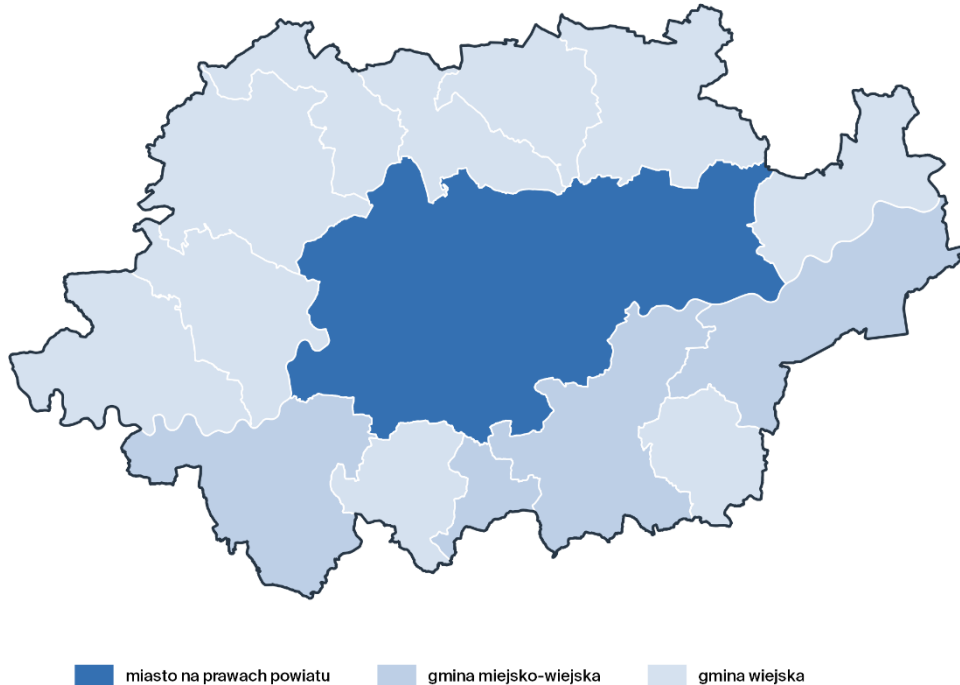

Gminy członkowskie: Cedry Wielkie, Chmielno, Gdańsk, Gdynia, Gniew, Gniewino, Hel, Jastarnia, Kartuzy, Kolbudy, Kosakowo, Krynica Morska, Lębork, Lichnowy, Linia, Liniewo, Luzino, Łęczyce, Malbork, Miłoradz, Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw, Ostaszewo, Pelplin, Pruszcz Gdański (gm. miejska), Pruszcz Gdański (gm. wiejska), Przdokowo, Przywidz, Pszczółki, Puck (gm. miejska), Puck (gm. wiejska), Reda, Rumia, Sierakowice, Skarszewy, Somonino, Sopot, Stegna, Stężyca, Subkowy, Suchy Dąb, Sulęczyno, Szemud, Sztum, Sztutowo, Tczew (gm. miejska), Tczew (gm. wiejska), Trąbki Wielkie, Wejherowo (gm. miejska), Wejherowo (gm. wiejska), Władysławowo, Żukowo.

Powiaty członkowskie: gdański, kartuski, lęborski, malborski, nowodworski, pucki, sztumski, tczewski, wejherowski.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
<p>Typ: Stowarzyszenie</p> <p>Rok założenia: 2011</p> <p>Link: metropoliagdansk.pl</p> <p>Liczba członków ogółem: 61</p> <p>Liczba gmin: 52</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 3 • Liczba gmin miejskich: 10 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 9 • Liczba gmin wiejskich: 30 <p>Liczba powiatów członkowskich: 9</p>	<p>Powierzchnia: 5 874 km² (2022)</p> <p>Liczba ludności ogółem: 1 610 344 (2022)</p> <p>Odsetek ludności miejskiej: 70,8% (2022)</p> <p>Przyrost naturalny na 1000 ludności: -1,50 (2022)</p> <p>Tereny zieleni na 1 mieszkańca: 14,8 m² (2021)</p> <p>Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 178 (2022)</p> <p>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 10 (2022)</p> <p>Uczelnie (macierzystych, bez filii): 19 (2021)</p> <p>Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 6,7% (2021)</p> <p>Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 6,8% (2022)</p>

3.5. Metropolia Krakowska

Gminy członkowskie: Biskupice, Czernichów, Igołomia-Wawrzeńczyce, Kocmyrzów-Luborzyca, Kraków, Liszki, Michałowice, Mogilany, Niepołomice, Skawina, Świątyni Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
<p>Typ: Stowarzyszenie</p> <p>Rok założenia: 2014</p> <p>Link: metropoliakrakowska.pl</p> <p>Liczba członków ogółem: 15</p> <p>Liczba gmin: 15</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 1 • Liczba gmin miejskich: 0 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 4 • Liczba gmin wiejskich: 10 <p>Liczba powiatów członkowskich: 0</p>	<p>Powierzchnia: 1 277 km² (2022)</p> <p>Liczba ludności ogółem: 1 132 625 (2022)</p> <p>Odsetek ludności miejskiej: 77,1% (2022)</p> <p>Przyrost naturalny na 1000 ludności: -0,25</p> <p>Tereny zieleni na 1 mieszkańca: 18,8 m² (2021)</p> <p>Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 215 (2022)</p> <p>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 12 (2022)</p> <p>Uczelnie (macierzystych, bez filii): 18 (2021)</p> <p>Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 10,7% (2021)</p> <p>Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 15,7% (2022)</p>

3.6. Lubelski Obszar Metropolitalny

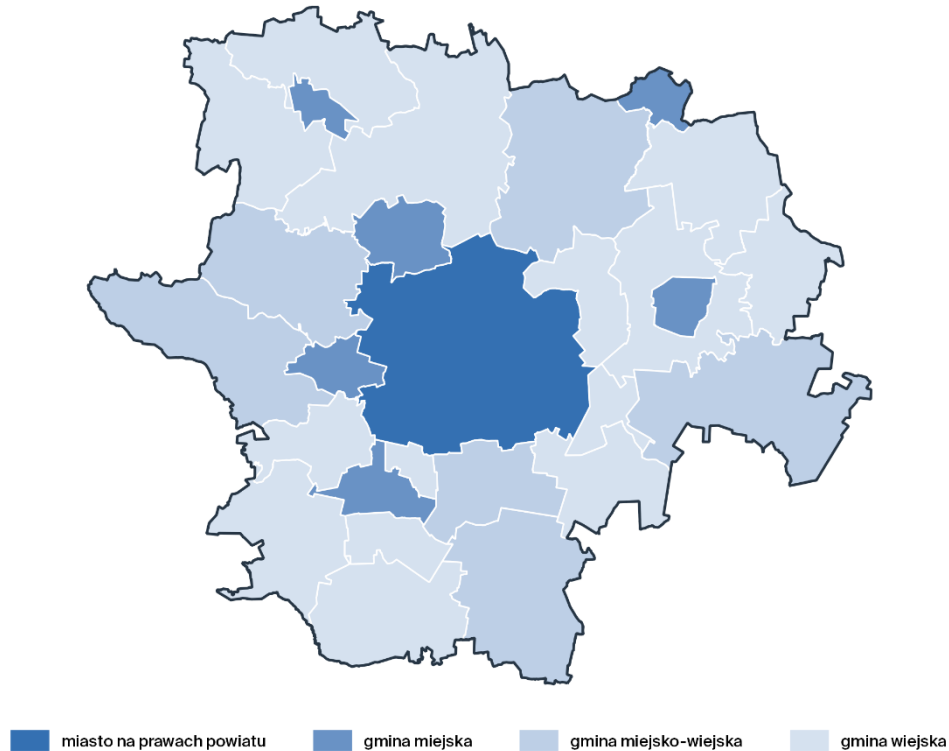
miasto na prawach powiatu
 gmina miejska
 gmina miejsko-wiejska
 gmina wiejska

Gminy członkowskie: Bełżyce, Bychawa, Garbów, Głusk, Jabłonna, Jastków, Kamionka, Konopnica, Lubartów, Lubartów, Lublin, Łęczna, Mełgiew, Nałęczów, Niedzwica Duża, Niemce, Piaski, Spiczyn, Strzyżewice, Świdnik, Wojciechów, Wólka.

Powiaty członkowskie: lubelski, lubartowski, puławski, świdnicki.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
Typ: Stowarzyszenie Rok założenia: 2022 Link: slom.pl	Powierzchnia: 2 233 km² (2022) Liczba ludności ogółem: 613 277 (2022) Odsetek ludności miejskiej: 69,2% (2022) Przyrost naturalny na 1000 ludności: -2,66 (2022)
Liczba członków ogółem: 26 Liczba gmin: 22 <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 1 • Liczba gmin miejskich: 2 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 5 • Liczba gmin wiejskich: 14 Liczba powiatów członkowskich: 4	Tereny zielone na 1 mieszkańca: 20,2 m² (2021) Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 69 (2022) Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 8 (2022) Uczelnie (macierzystych, bez filii): 9 (2021) Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 4,9% (2021) Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 1,7% (2022)

3.7. Łódzki Obszar Metropolitalny

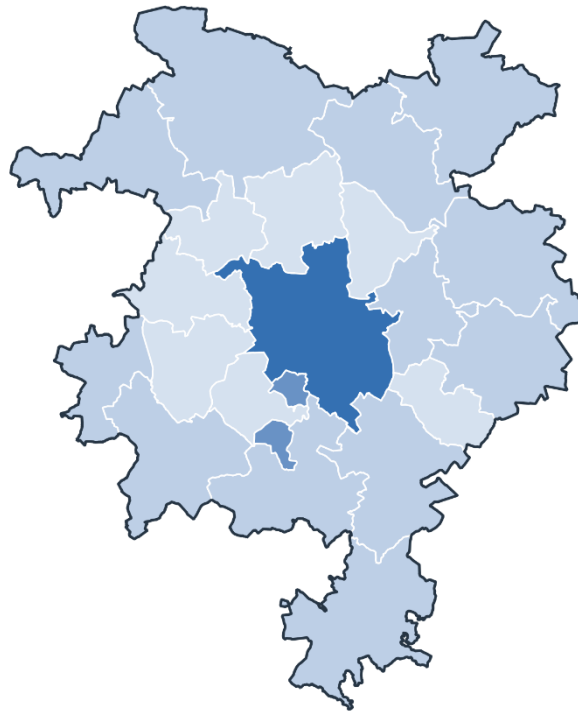

Gminy członkowskie: Aleksandrów Łódzki, Andrespol, Brójce, Brzeziny (gm. miejska), Brzeziny (gm. wiejska), Dłutów, Dmosin, Dobroń, Głowno, Koluszki, Konstantynów Łódzki, Ksawerów, Lutomiersk, Łódź, Nowosolna, Ozorków (gm. miejska), Ozorków (gm. wiejska), Pabianice (gm. miejska), Pabianice (gm. wiejska), Parzęczew, Rogów, Rzgów, Stryków, Tuszyń, Zgierz (gm. miejska), Zgierz (gm. wiejska).

Powiaty członkowskie: brzeziński, łódzki wschodni, pabianicki, zgierski.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
<p>Typ: Stowarzyszenie</p> <p>Rok założenia: 2012</p> <p>Link: lom.lodz.pl</p> <p>Liczba członków ogółem: 30</p> <p>Liczba gmin: 26</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 1 • Liczba gmin miejskich: 6 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 6 • Liczba gmin wiejskich: 13 <p>Liczba powiatów członkowskich: 4</p>	<p>Powierzchnia: 2 330 km² (2022)</p> <p>Liczba ludności ogółem: 1 041 076 (2022)</p> <p>Odsetek ludności miejskiej: 85,1% (2022)</p> <p>Przyrost naturalny na 1000 ludności: -7,18 (2022)</p> <p>Tereny zielone na 1 mieszkańca: 20,3 m² (2021)</p> <p>Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 131 (2022)</p> <p>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 8 (2022)</p> <p>Uczelnie (macierzystych, bez filii): 17 (2021)</p> <p>Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 5,4% (2021)</p> <p>Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 1,6% (2022)</p>

3.8. Metropolia Poznań

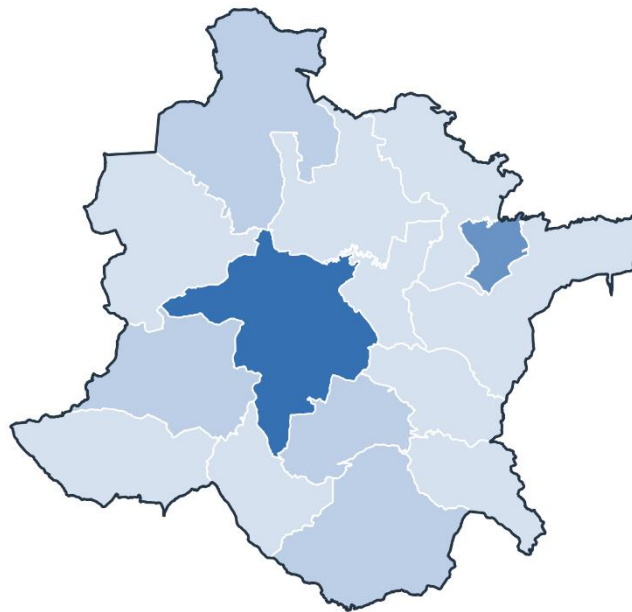
miasto na prawach powiatu
 gmina miejska
 gmina miejsko-wiejska
 gmina wiejska

Gminy członkowskie: Buk, Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Oborniki, Pobiedziska, Poznań, Puszczykowo, Rokietnica, Skoki, Stęszew, Suchy Las, Swarzędz, Szamotuły, Śrem, Tarnowo Podgórne.

Powiaty członkowskie: poznański.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
Typ: Stowarzyszenie Rok założenia: 2011 Link: metropoliapoznan.pl Liczba członków ogółem: 23 Liczba gmin: 22 <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 1 • Liczba gmin miejskich: 2 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 12 • Liczba gmin wiejskich: 7 Liczba powiatów członkowskich: 1	Powierzchnia: 3 081 km² (2022) Liczba ludności ogółem: 1 100 854 (2022) Odsetek ludności miejskiej: 67,7% (2022) Przyrost naturalny na 1000 ludności: -0,43 Tereny zieleni na 1 mieszkańca: 17,6 m² (2021) Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 217 (2022) Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 11 (2022) Uczelnie (macierzystych, bez filii): 22 (2021) Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 8,4% (2021) Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 2,8 % (2022)

3.9. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny

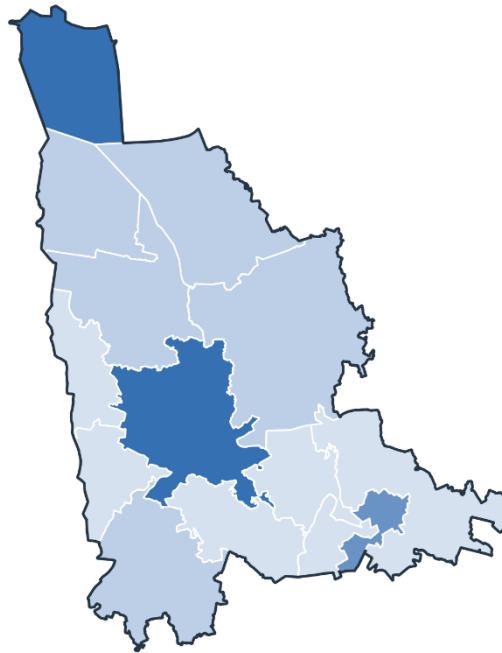

miasto na prawach powiatu
 gmina miejska
 gmina miejsko-wiejska
 gmina wiejska

Gminy członkowskie: Błażowa, Boguchwała, Chmielnik, Czarna, Czudec, Głogów Małopolski, Hyżne, Krasne, Lubenia, Łańcut (gm. miejska), Łańcut (gm. wiejska), Rzeszów, Świlcza, Trzebownisko, Tyczyn.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
Typ: Stowarzyszenie Rok założenia: 2015 Link: rof.org.pl Liczba członków ogółem: 15 Liczba gmin: 15 <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 1 • Liczba gmin miejskich: 1 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 4 • Liczba gmin wiejskich: 9 Liczba powiatów członkowskich: 0	Powierzchnia: 1 211 km² (2022) Liczba ludności ogółem: 398 267 (2022) Odsetek ludności miejskiej: 59,8% (2022) Przyrost naturalny na 1000 ludności: 0,05 (2022) Tereny zieleni na 1 mieszkańca: 45,9 m² (2021) Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 60 (2022) Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 12 (2022) Uczelnie (macierzystych, bez filii): 5 (2021) Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 2,9% (2021) Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 2,1% (2022)

3.10. Szczeciński Obszar Metropolitalny

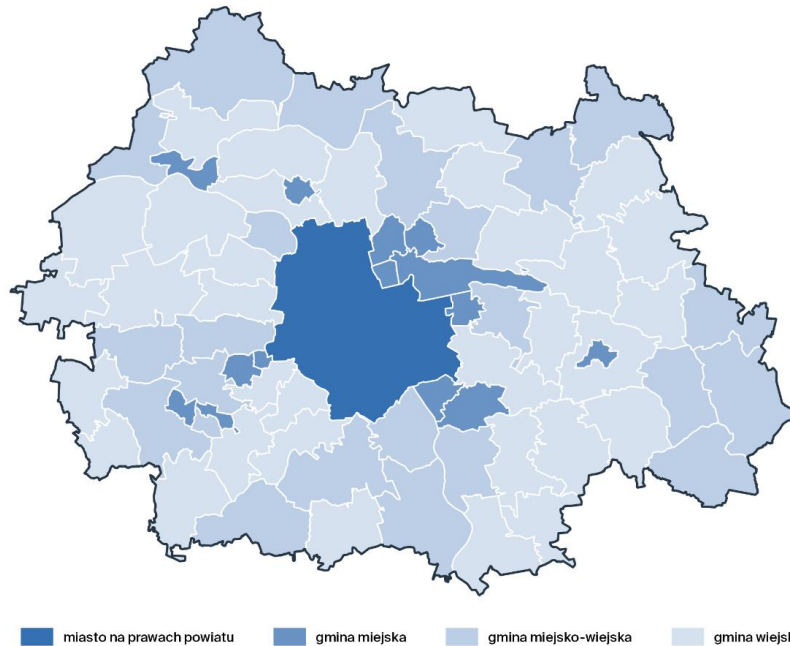
■ miasto na prawach powiatu ■ gmina miejska ■ gmina miejsko-wiejska ■ gmina wiejska

Gminy członkowskie: Dobra (Szczecińska), Goleniów, Gryfino, Kobylanka, Kołbaskowo, Nowe Warpno, Police, Stare Czarnowo, Stargard Szczeciński (gm. miejska), Stargard Szczeciński (gm. wiejska), Stepnica, Szczecin, Świnoujście.

Pozostali członkowie: Województwo Zachodniopomorskie, Starostwo Powiatowe w Policach.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
<p>Typ: Stowarzyszenie</p> <p>Rok założenia: 2009</p> <p>Link: som.szczecin.pl</p> <p>Liczba członków ogółem: 15</p> <p>Liczba gmin: 13</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 2 • Liczba gmin miejskich: 1 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 5 • Liczba gmin wiejskich: 5 <p>Liczba powiatów członkowskich: 2</p>	<p>Powierzchnia: 2 799 km² (2022)</p> <p>Liczba ludności ogółem: 679 860 (2022)</p> <p>Odsetek ludności miejskiej: 84,3% (2022)</p> <p>Przyrost naturalny na 1000 ludności: -4,69 (2022)</p> <p>Tereny zielone na 1 mieszkańca: 15,2 m² (2021)</p> <p>Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 77 (2022)</p> <p>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 8 (2022)</p> <p>Uczelnie (macierzystych, bez filii): 10 (2021)</p> <p>Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 2,5% (2021)</p> <p>Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 6,6% (2022)</p>

3.11. Metropolia Warszawska

Gminy członkowskie: Baranów, Błonie, Brwinów, Ceglów, Celestynów, Czosnów, Dąbrówka, Dębe Wielkie, Dobrze, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jadów, Jaktorów, Jakubów, Józefów, Kałuszyn, Kampinos, Karczew, Klembów, Kobyłka, Kołbiel, Konstancin-Jeziorna, Latowicz, Legionowo, Leoncin, Leszno, Lesznówola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Mińsk Mazowiecki (gm. miejska), Mińsk Mazowiecki (gm. wiejska), Mrozy, Nadarzyn, Nasielsk, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Osieck, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pomiechówek, Poświętne, Prażmów, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Serock, Siennica, Sobienie-Jeziory, Stanisławów, Stare Babice, Strachówka, Sulejówek, Tarczyn, Tłuszcz, Warszawa, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Zakroczym, Ząbki, Zielonka, Żabia Wola.

Powiaty członkowskie: grodzki, miński, otwocki, pruszkowski, warszawski zachodni.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
<p>Typ: Stowarzyszenie</p> <p>Rok założenia: 2004</p> <p>Link: sm.waw.pl</p> <p>Liczba członków ogółem: 75</p> <p>Liczba gmin: 70</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba miast na prawach powiatu: 1 • Liczba gmin miejskich: 14 • Liczba gmin miejsko-wiejskich: 22 • Liczba gmin wiejskich: 33 <p>Liczba powiatów członkowskich: 5</p>	<p>Powierzchnia: 6 105 km² (2022)</p> <p>Liczba ludności ogółem: 3 258 883 (2022)</p> <p>Odsetek ludności miejskiej: 79,5% (2022)</p> <p>Przyrost naturalny na 1000 ludności: -1,02 (2022)</p> <p>Tereny zieleni na 1 mieszkańca: 14,3 m² (2021)</p> <p>Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 877 (2022)</p> <p>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 10 (2022)</p> <p>Uczelnie (macierzystych, bez filii): 67 (2021)</p> <p>Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 19,1% (2021)</p> <p>Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 23,5% (2022)</p>

3.12. Wrocławski Obszar Metropolitalny

miasto na prawach powiatu gmina miejska gmina miejsko-wiejska gmina wiejska

Gminy członkowskie: Bierutów, Borów, Brzeg Dolny, Cieszków, Czernica, Długołęka, Dobroszyce, Domaniów, Dziadowa Kłoda, Jelcz-Laskowice, Jordanów Śląski, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Kondratowice, Kostomłoty, Krośnice, Malczyce, Mietków, Międzybórz, Miękinia, Milicz, Oborniki Śląskie, Oleśnica (gm. miejska), Oleśnica (gm. wiejska), Oława (gm. miejska), Oława (gm. wiejska), Prusice, Przeworno, Siechnice, Sobótka, Strzelin, Syców, Środa Śląska, Trzebnica, Twardogóra, Udanin, Wiązów, Wińsko, Wisznia Mała, Wołów, Wrocław, Zawonia, Żmigród, Żórawina.

INFORMACJE PODSTAWOWE	WYBRANE WSKAŹNIKI
<p>Typ: Współpraca nieformalna</p> <p>Rok założenia: -</p> <p>Link: -</p> <p>Liczba gmin ogółem: 44</p> <p>Liczba miast na prawach powiatu: 1</p> <p>Liczba gmin miejskich: 2</p> <p>Liczba gmin miejsko-wiejskich: 19</p> <p>Liczba gmin wiejskich: 22</p> <p>Liczba powiatów członkowskich: 0</p>	<p>Powierzchnia: 6 725 km² (2022)</p> <p>Liczba ludności ogółem: 1 309 977 (2022)</p> <p>Odsetek ludności miejskiej: 68,4% (2022)</p> <p>Przyrost naturalny na 1000 ludności: -1,41 (2022)</p> <p>Tereny zieleni na 1 mieszkańca: 21,3 m² (2021)</p> <p>Duże podmioty gospodarcze (pow. 250 os.): 206 (2022)</p> <p>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności: 12 (2022)</p> <p>Uczelnie (macierzystych, bez filii): 25 (2021)</p> <p>Odsetek studentów studiujących w metropolii w liczbie studentów w kraju: 8,8% (2021)</p> <p>Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających metropolię w liczbie turystów zagranicznych w kraju: 4,9% (2022)</p>

3.13. Porównanie 12 obszarów metropolitalnych

Porównanie analizowanych obszarów metropolitalnych odnosi się do następujących kwestii (przedstawionych tabelarycznie i graficznie, jako rysunek i/lub wykres):

- Informacje podstawowe: powierzchnia i liczba gmin członkowskich w obszarach metropolitalnych, wg typu gmin – stan na 2022 r. (Tab. 1, Rys. 2.);
- Wskaźniki demograficzne – stan na 2022 r. (Tab. 2., Rys. 3.), w tym: liczba ludności, gęstość zaludnienia, odsetek ludności miejskiej, przyrost naturalny na 1000 ludności, współczynnik obciążenia demograficznego; dodatkowo graficznie przedstawiono:
 - Gęstość zaludnienia w obszarach metropolitalnych (Rys. 4.);
 - Odsetek ludności miejskiej w obszarach metropolitalnych [w %] (Rys. 5);
- Wskaźniki o charakterze społeczno-gospodarczym – stan na 2021 r. i 2022 r. (Tab. 3.), w tym: pracujący na 1000 ludności (2021), duże podmioty gospodarcze (2022), mieszkania oddane do użytku na 1000 mieszkańców (2022), tereny zieleni na 1 mieszkańca w m² (2021);
- Wskaźniki o charakterze metropolitalnym – stan na 2022 r. (Tab. 4.): uczelnie (macierzyste, bez filii) (2021), udział studentów w liczbie studentów w kraju (2021), udział turystów zagranicznych w liczbie turystów zagranicznych w kraju (2022), hotele 4 i 5 gwiazdkowe (2022), liczba uczestników imprez masowych (2022), liczba teatrów (2022).

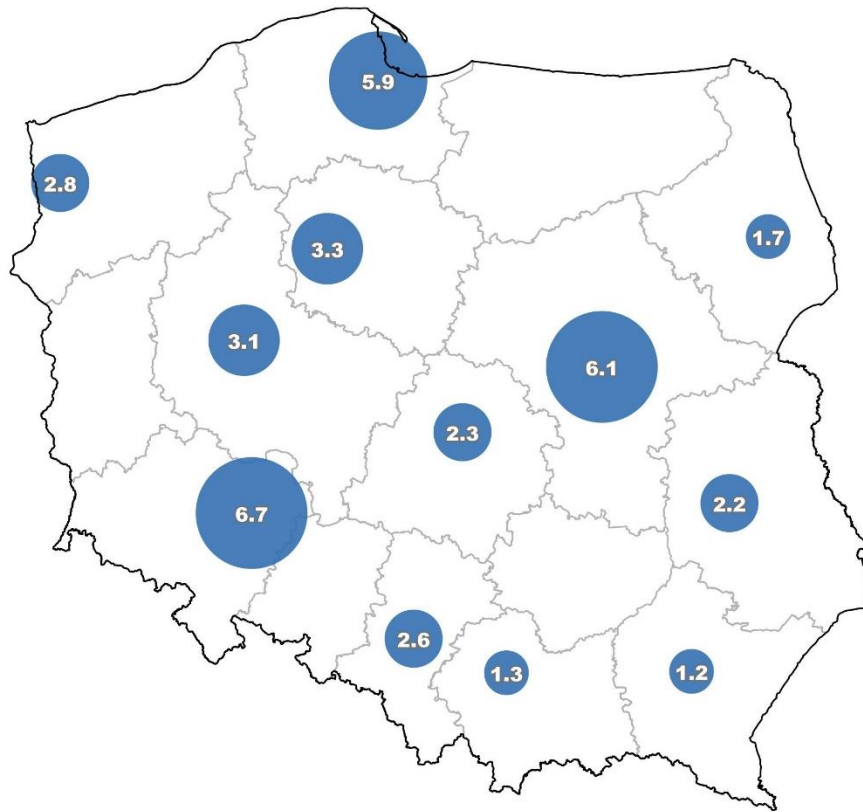
Źródłem informacji są: Bank Danych Lokalnych i strony internetowe poszczególnych form organizacyjnych dla obszarów metropolitalnych.

Tab. 1. Porównanie podstawowych informacji o obszarach metropolitalnych – stan na 2022 r.

Lp.	Nazwa	Powierzchnia [km ²]	Liczba członków	Liczba gmin ogółem	Liczba miast na prawach powiatu	Liczba gmin miejskich	Liczba gmin miejsko-wiejskich	Liczba gmin wiejskich	Inni członkowie
1.	Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia	2 555	41	41	13	13	2	13	0
2.	Białostocki Obszar Funkcjonalny	1 729	10	10	1	0	6	3	0
3.	Metropolia Bydgoszcz	3 337	20	18	1	0	10	7	2
4.	Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot	5 874	61	52	3	10	9	30	9
5.	Metropolia Krakowska	1 277	15	15	1	0	4	10	0
6.	Lubelski Obszar Metropolitalny	2 233	26	22	1	2	5	14	4
7.	Łódzki Obszar Metropolitalny	2 330	30	26	1	6	6	13	4
8.	Metropolia Poznań	3 081	23	22	1	2	12	7	1
9.	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	1 211	15	15	1	1	4	9	0
10.	Szczeciński Obszar Metropolitalny	2 799	15	13	2	1	5	5	2
11.	Metropolia Warszawska	6 105	75	70	1	14	22	33	5
12.	Wrocławski Obszar Metropolitalny	6 725	44	44	1	2	19	22	0

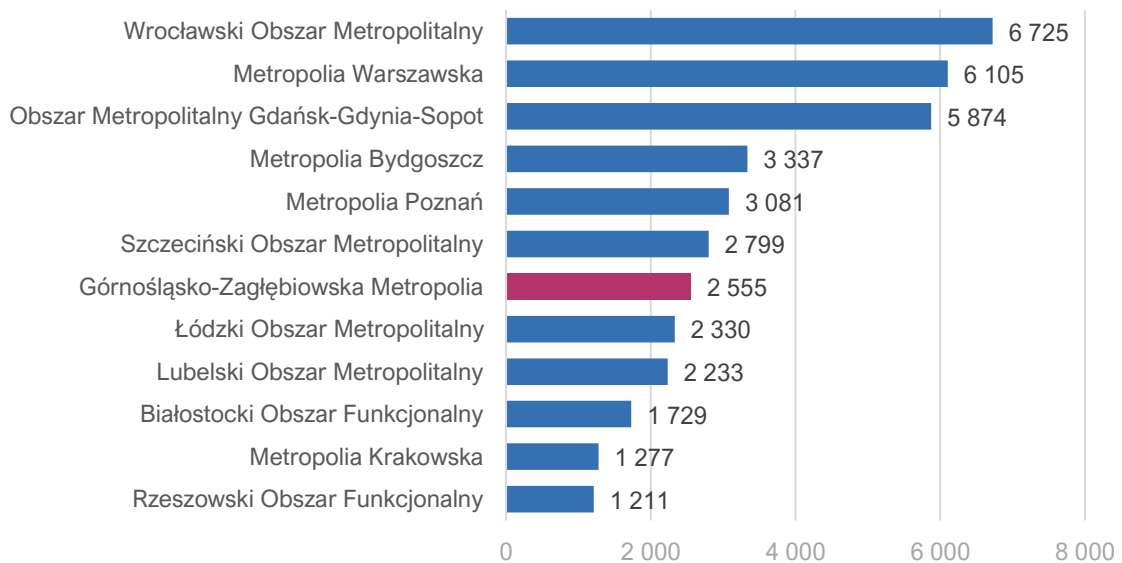
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Rys. 2. Powierzchnia obszarów metropolitalnych – stan na 2022 r.

Powierzchnia w km² [2022]

1. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia: 2.6 km ²	7. Łódzki Obszar Metropolitalny: 2.3 km ²
2. Białostocki Obszar Funkcjonalny: 1.7 km ²	8. Metropolia Poznań: 3.1 km ²
3. Metropolia Bydgoszcz: 3.3 km ²	9. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny: 1.2 km ²
4. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot: 5.9 km ²	10. Szczeciński Obszar Metropolitalny: 2.8 km ²
5. Metropolia Krakowska: 1.3 km ²	11. Metropolia Warszawska: 6.1 km ²
6. Lubelski Obszar Metropolitalny: 2.2 km ²	12. Wrocławski Obszar Metropolitalny: 6.7 km ²

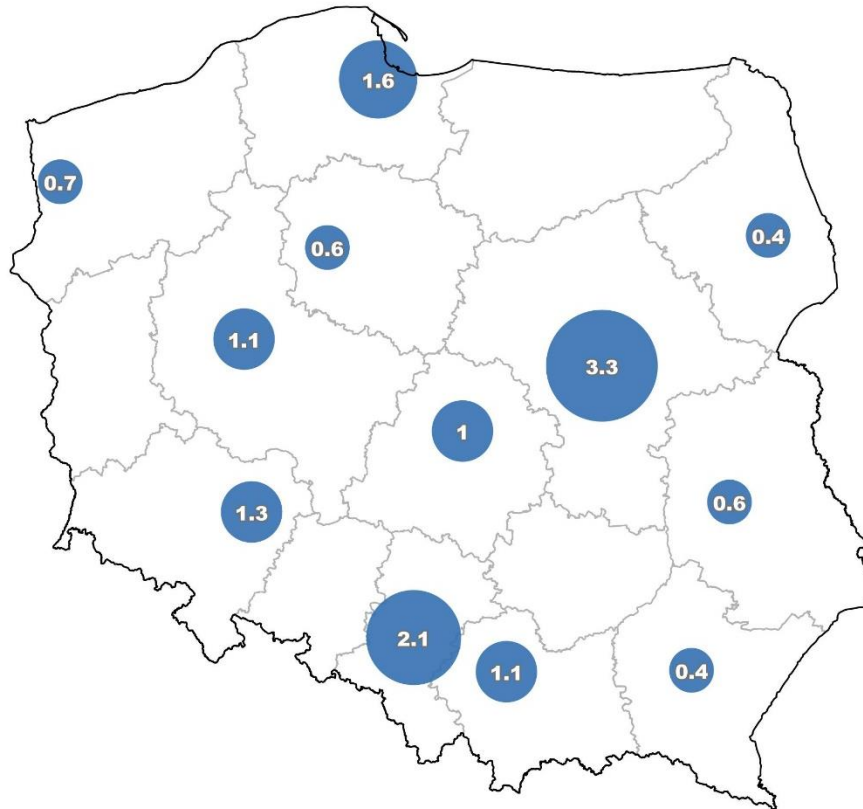
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Tab. 2. Wskaźniki o charakterze demograficznym – stan na 2022 r.

Lp.	Nazwa	Liczba ludności	Gęstość zaludnienia	Odsetek ludności miejskie	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Współczynnik obciążenia demograficznego
1.	Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia	2 142 838	839	93,1	-6,52	64,39
2.	Białostocki Obszar Funkcjonalny	424 808	246	80,4	-0,95	60,72
3.	Metropolia Bydgoszcz	593 190	178	70,6	-4,35	62,96
4.	Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot	1 610 344	274	70,8	-1,50	60,74
5.	Metropolia Krakowska	1 132 625	887	77,1	-0,25	57,75
6.	Lubelski Obszar Metropolitalny	613 277	275	69,2	-2,66	62,85
7.	Łódzki Obszar Metropolitalny	1 041 076	447	85,1	-7,18	68,34
8.	Metropolia Poznań	1 100 854	357	67,7	-0,43	59,13
9.	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	398 267	329	59,8	0,05	60,19
10.	Szczeciński Obszar Metropolitalny	679 860	243	84,3	-4,69	63,01
11.	Metropolia Warszawska	3 258 883	534	79,5	-1,02	61,00
12.	Wrocławski Obszar Metropolitalny	1 309 977	195	68,4	-1,41	59,31

Źródło: Opracowanie własne

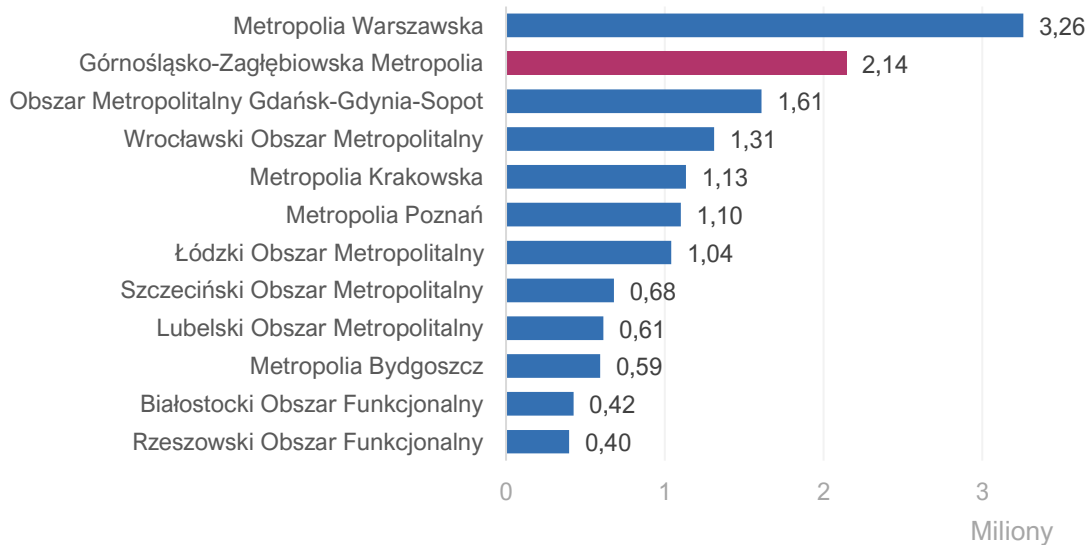
Rys. 3. Liczba ludności w obszarach metropolitalnych – stan na 2022 r.

Liczba ludności [2022]

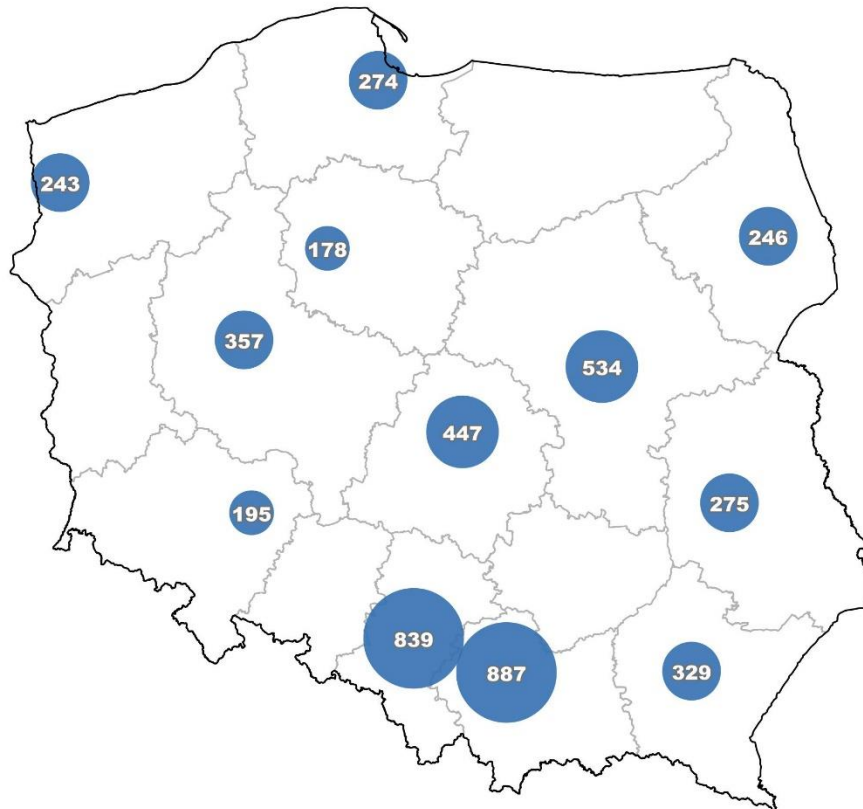
- 1. Górnśląsko-Zagłębiowska Metropolia: 2 142 838
- 2. Białostocki Obszar Funkcjonalny: 424 808
- 3. Metropolia Bydgoszcz: 593 190
- 4. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot: 1 610 344
- 5. Metropolia Krakowska: 1 132 625
- 6. Lubelski Obszar Metropolitalny: 613 277

- 7. Łódzki Obszar Metropolitalny: 1 041 076
- 8. Metropolia Poznań: 1 100 854
- 9. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny: 398 267
- 10. Szczeciński Obszar Metropolitalny: 679 860
- 11. Metropolia Warszawska: 3 258 883
- 12. Wrocławski Obszar Metropolitalny: 1 309 977

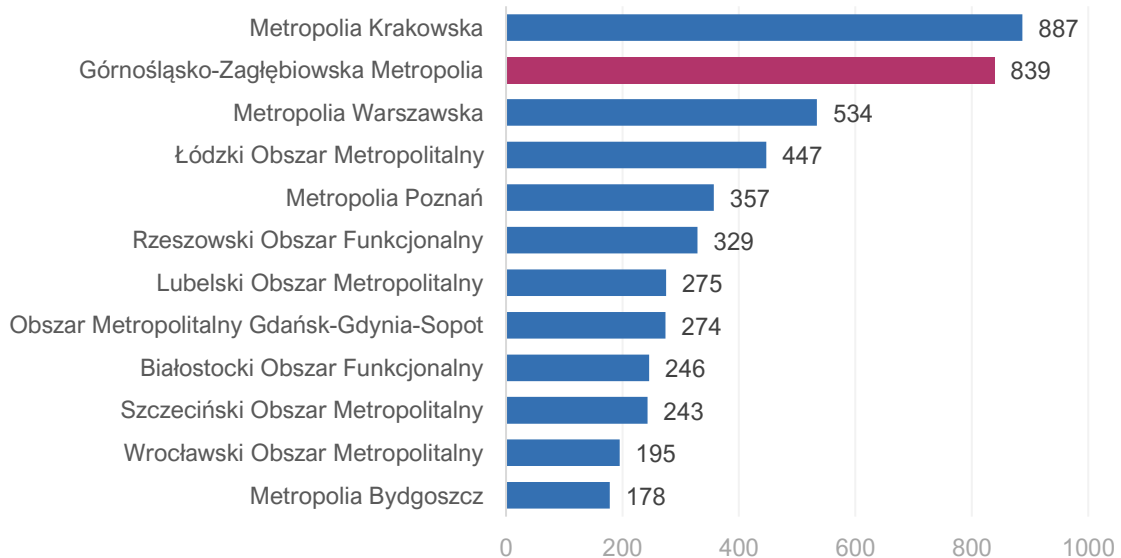
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Rys. 4. Gęstość zaludnienia w obszarach metropolitalnych - stan na 2022 r.

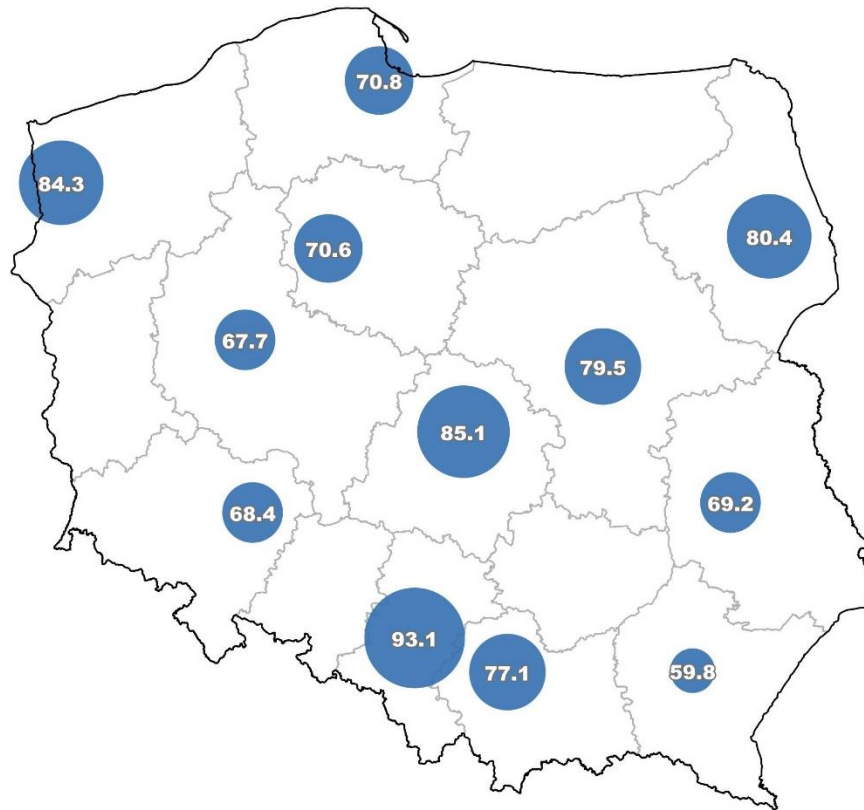
Gęstość zaludnienia [2022]

1. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia: 839	7. Łódzki Obszar Metropolitalny: 447
2. Białostocki Obszar Funkcjonalny: 246	8. Metropolia Poznań: 357
3. Metropolia Bydgoszcz: 178	9. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny: 329
4. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot: 274	10. Szczeciński Obszar Metropolitalny: 243
5. Metropolia Krakowska: 887	11. Metropolia Warszawska: 534
6. Lubelski Obszar Metropolitalny: 275	12. Wrocławski Obszar Metropolitalny: 195

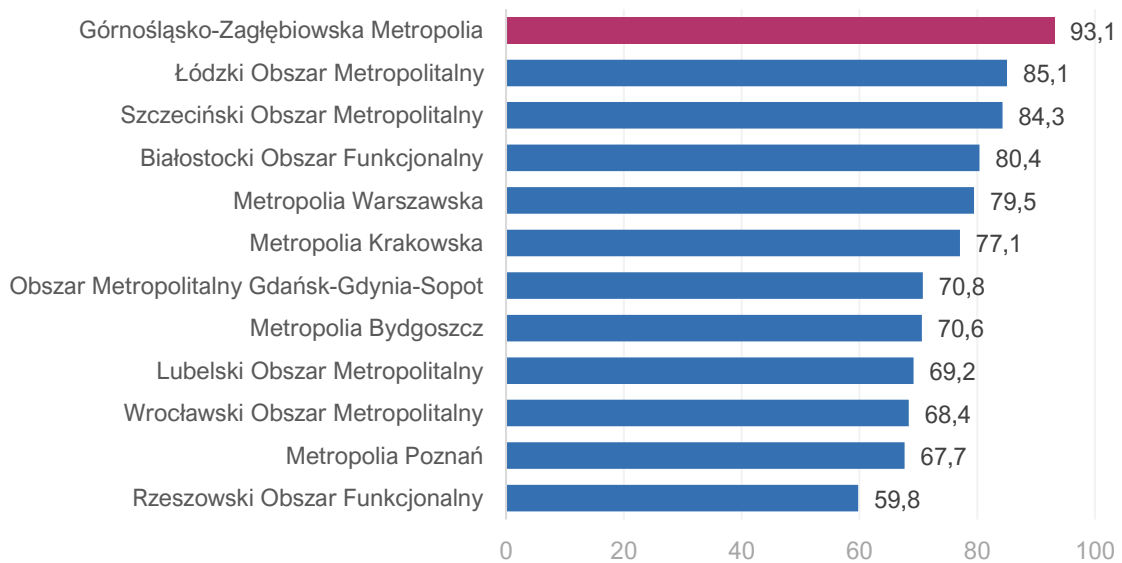
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Rys. 5. Odsetek ludności miejskiej w obszarach metropolitalnych [w %] – stan na 2022 r.

Odsetek ludności miejskiej [2022]

1. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia: 93,1%	7. Łódzki Obszar Metropolitalny: 85,1%
2. Białostocki Obszar Funkcjonalny: 80,4%	8. Metropolia Poznań: 67,7%
3. Metropolia Bydgoszcz: 70,6%	9. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny: 59,8%
4. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot: 70,8%	10. Szczeciński Obszar Metropolitalny: 84,3%
5. Metropolia Krakowska: 77,1%	11. Metropolia Warszawska: 79,5%
6. Lubelski Obszar Metropolitalny: 69,2%	12. Wrocławski Obszar Metropolitalny: 68,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Analiza podstawowych danych nt. obszarów metropolitalnych wskazuje, że:

- pod względem wielkości obszaru metropolitalnego pierwsze trzy największe (wg kolejności to: Wrocławski Obszar Metropolitalny, Metropolia Warszawska, Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot; natomiast najmniejszy obszar metropolitalny to Rzeszowski Obszar Funkcjonalny;
- pod względem liczby ludności obszaru metropolitalnego: pierwsze trzy najludniejsze to Metropolia Warszawska, Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia, Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot; natomiast najmniej ludny obszar metropolitalny to Białostocki Obszar Funkcjonalny;
- pod względem gęstości zaludnienia obszaru metropolitalnego: na pierwszym miejscu jest Metropolia Krakowska; natomiast na ostatnim Metropolia Bydgoszcz.

Tab. 3. Wskaźniki o charakterze społeczno-gospodarczym – stan na 2021 r. i 2022 r.

Lp.	Nazwa	Pracujący na 1000 ludności [2021]	Duże podmioty gospodarcze (powyżej 250 pracowników) [2022]	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców [2022]	Tereny zieleni na 1 mieszkańca [m ²] [2021]
1.	Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia	315	325	4	27,7
2.	Białostocki Obszar Funkcjonalny	265	54	9	14,2
3.	Metropolia Bydgoszcz	287	77	7	17,4
4.	Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot	266	178	10	14,8
5.	Metropolia Krakowska	403	215	12	18,8
6.	Lubelski Obszar Metropolitalny	281	69	8	20,2
7.	Łódzki Obszar Metropolitalny	320	131	8	20,3
8.	Metropolia Poznań	382	217	11	17,6
9.	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	334	60	12	45,9
10.	Szczeciński Obszar Metropolitalny	287	77	8	15,2
11.	Metropolia Warszawska	402	877	10	14,3
12.	Wrocławski Obszar Metropolitalny	347	206	12	21,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Tab. 4. Wskaźniki o charakterze metropolitalnym – stan na 2021 r. i 2022 r.

Lp.	Nazwa	Uczelnie (macierzyste, bez filii) [2021]	Udział studentów w liczbie studentów w kraju [2021]	Udział turystów zagranicznych w liczbie turystów zagr. w kraju [2022]	Hotele 4 i 5 gwiazdkowe [2022]	Liczba uczestników imprez masowych [2022]	Liczba teatrów [2022]
1.	Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia	18	7,5	4,2	21	2 733 568	9
2.	Białostocki Obszar Funkcjonalny	8	2,0	1,1	6	206 881	5
3.	Metropolia Bydgoszcz	7	2,0	0,5	8	473 185	3
4.	Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot	19	6,7	6,8	45	1 590 692	8
5.	Metropolia Krakowska	18	10,7	15,7	70	1 264 297	15
6.	Lubelski Obszar Metropolitalny	9	4,9	1,7	7	527 095	3
7.	Łódzki Obszar Metropolitalny	17	5,4	1,6	10	1 209 868	8
8.	Metropolia Poznań	22	8,4	2,8	19	1 610 236	7
9.	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	5	2,9	2,1	10	371 654	3
10.	Szczeciński Obszar Metropolitalny	10	2,5	6,6	13	550 564	5
11.	Metropolia Warszawska	67	19,1	23,5	52	2 785 075	26
12.	Wrocławski Obszar Metropolitalny	25	8,8	4,9	24	1 553 034	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Analiza wybranych wskaźników społeczno-gospodarczych i metropolitalnych dla obszarów metropolitalnych wskazuje, że:

- najwyższa wartość wskaźnika pracujący na 1000 ludności jest w Metropolii Krakowskiej, Metropolii Warszawskiej, Metropolii Poznań, natomiast najniższa wartość w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym.
- Najwięcej dużych podmiotów gospodarczych (powyżej 250 pracowników) zlokalizowanych jest w Metropolii Warszawskiej, Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, Metropolii Poznańskiej, natomiast najmniej w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym.
- Najwięcej mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców [2022] znajduje się w Metropolii Krakowskiej, Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym oraz Wrocławskim Obszarze funkcjonalnym, natomiast najmniej w Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.
- Pod względem udziału studentów w liczbie studentów w kraju [2021] najwyższy wskaźnik prezentuje Metropolia Warszawska, Metropolia Krakowska i Wrocławski Obszar Metropolitalny, najniższy wskaźnik zanotowane w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym oraz Metropolii Bydgoszcz.
- Pod względem udziału turystów zagranicznych w liczbie turystów zagr. w kraju [2022] najwyższy udział zanotowano w Metropolii Warszawskiej i Metropolii Krakowskiej, natomiast najniższy w Metropolii Bydgoszcz.

4. OBSZARY ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH

Zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT) to instrument związany z unijną polityką spójności na lata 2014-2020. Powstał w celu łączenia finansowania z różnych osi priorytetowych jednego lub kilku programów operacyjnych dla podejmowania interwencji wielowymiarowych i międzysektorowych. Korzystanie z ZIT wymagało wyznaczenia obszaru, na którym będą realizowane oraz określane potrzeby rozwojowe tego obszaru (w ramach opracowanej międzysektorowej strategii zintegrowanego rozwoju).

W Polsce przyjęto, że ZIT będą służyć do realizacji zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, a tym samym obszary realizacji ZIT będą miejskimi obszarami funkcjonalnymi. Instrument jest wykorzystywany do realizacji w:

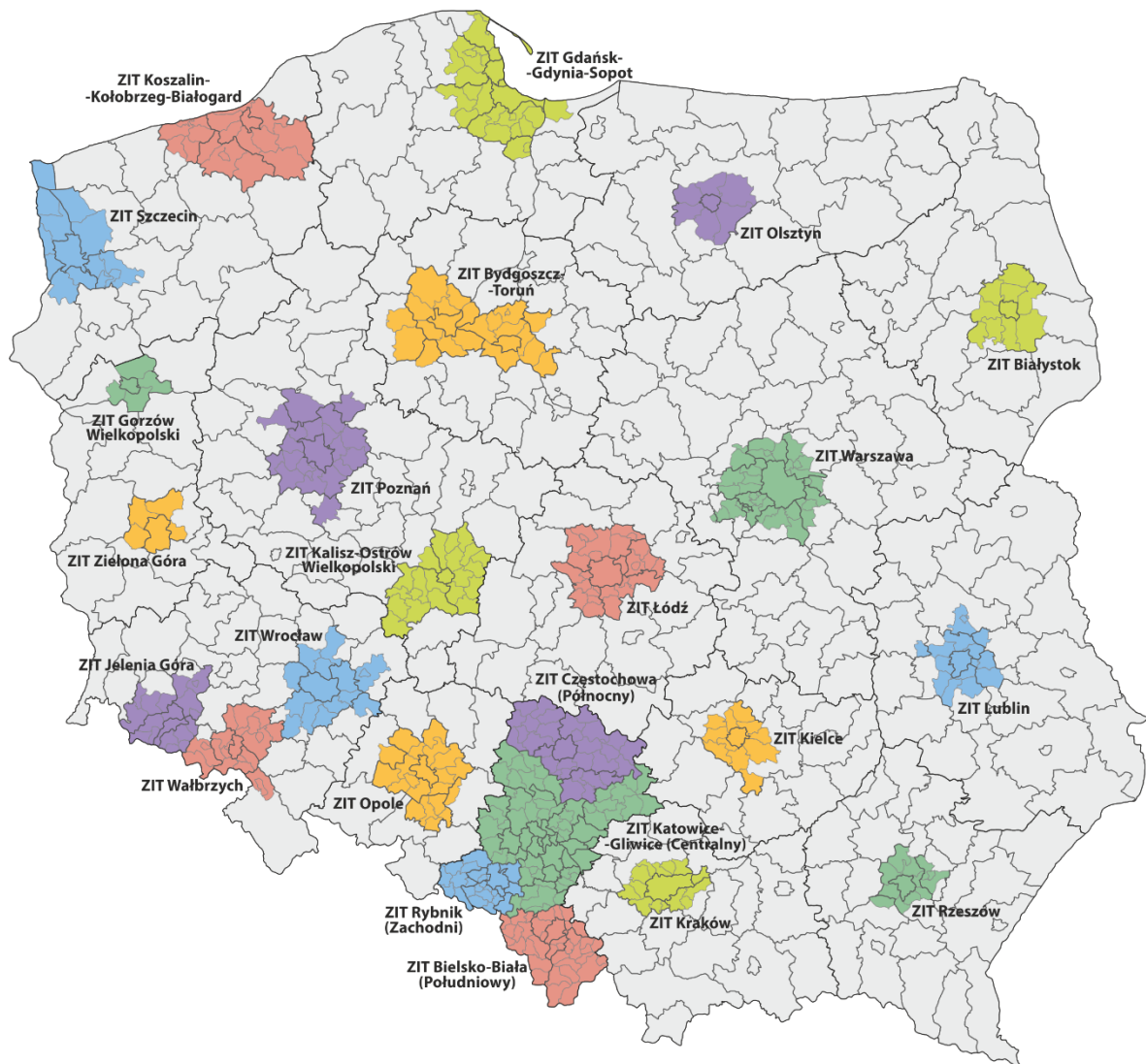
- miastach wojewódzkich i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie (tzw. ZIT wojewódzkie) - wyznaczenie tych obszarów ZIT było obligatoryjne i zgodne z wytycznymi ówczesnego Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju;
- w miastach o charakterze regionalnym i subregionalnym wraz z obszarami powiązаныmi z nimi funkcjonalnie (tzw. regionalne inwestycje terytorialne – RIT) – wyznaczenie tych obszarów ZIT było uzależnione od decyzji samorządów poszczególnych województw.

Jednym z niezbędnych elementów powstania obszaru ZIT była zinstytucjonalizowana forma partnerstwa (powołanie Związku ZIT/Partnerstwa ZIT).

Łącznie w Polsce wyznaczono 24 obszary realizacji ZIT (Rys. 6.) – 17 obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich (Bydgoszcz oraz Toruń mają wspólny obszar ZIT) i 7 obszarów funkcjonalnych miast regionalnych/subregionalnych w województwach dolnośląskim, śląskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim¹⁷.

¹⁷ Na podstawie GUS [<https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/inne-jednostki-przestrzenne/obszary-realizacji-zintegrowanych-inwestycji-terytorialnych-zit>]

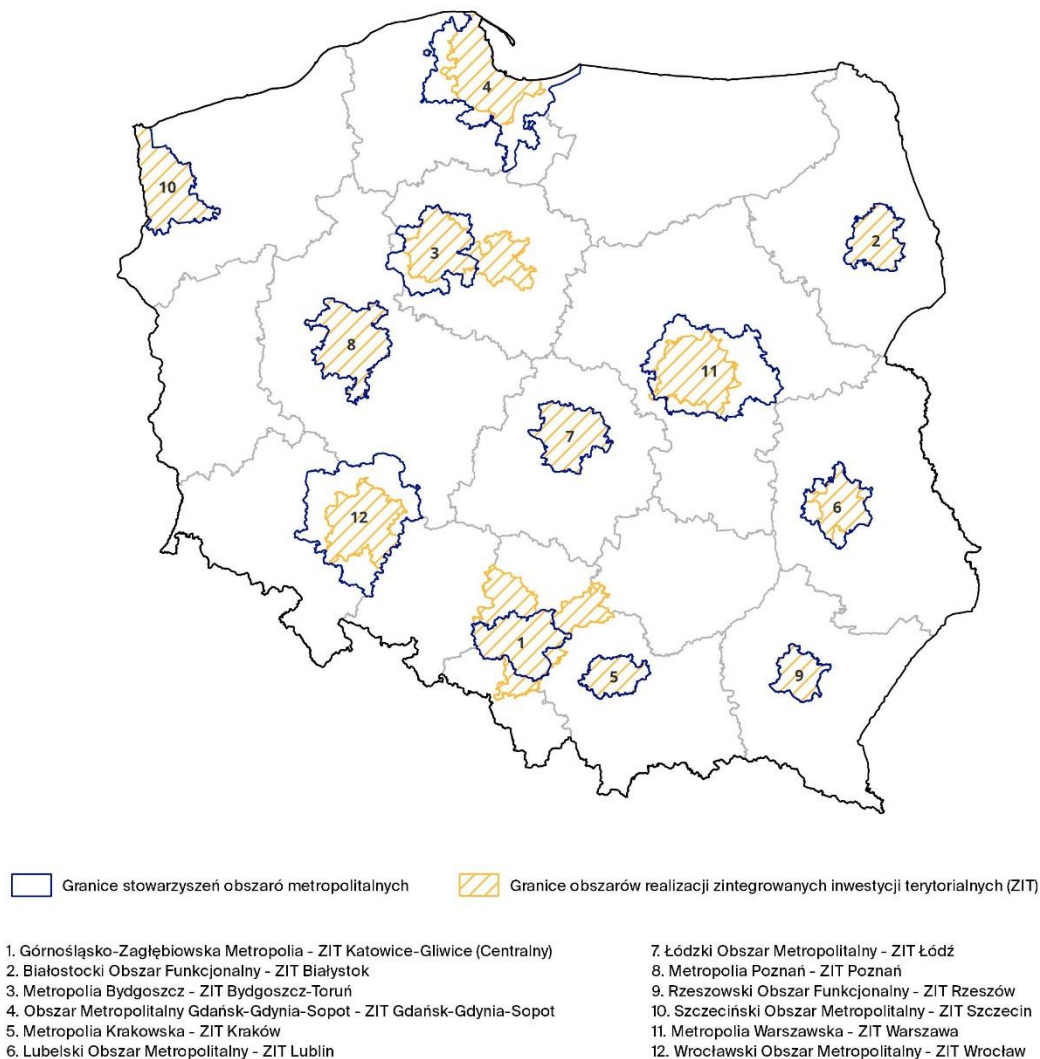
Rys. 6. Obszary realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (stan na 1 stycznia 2020 r.)

Źródło: GUS

Poniżej na mapie (Rys. 7.) przedstawiono porównanie granic obszarów metropolitalnych z obszarami realizującymi zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT) odnosząc się do 12 obszarów metropolitalnych, które są przedmiotem opracowania.

Rys. 7. Porównanie granic obszarów metropolitalnych oraz obszarów realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT)

Źródło: Opracowanie własne

Z powyższego zestawienia wynika, że 6 z 12 powołanych stowarzyszeń obszarów metropolitalnych pokrywa się z granicami obszarów realizacji ZIT (Białostocki Obszar Funkcjonalny, Krakowski Obszar Metropolitalny, Łódzki Obszar Metropolitalny, Metropolia Poznań, Rzeszowski Obszar Funkcjonalny, Szczeciński Obszar Metropolitalny). Natomiast w 6 kolejnych stowarzyszeniach granice nie są tożsame (Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia, Metropolia Bydgoszcz, Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot, Lubelski Obszar Metropolitalny, Metropolia Warszawska, Wrocławski Obszar Metropolitalny).

W tabeli 5 przedstawiono porównanie liczby gmin wchodzących w skład porozumień obszarów metropolitalnych i obszarów realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Tab. 5. Porównanie ilości gmin obszarów metropolitalnych oraz obszarów realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT)

Lp.	Obszar Metropolitalny	Liczba gmin	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne	Liczba gmin	Różnica
1.	Metropolia GZM	41	ZIT Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego	73	Gminy poza OM będące w ZIT: 32
2.	Białostocki Obszar Funkcjonalny	10	Białostocki Obszar Funkcjonalny	10	-
3.	Metropolia Bydgoszcz	18	ZIT Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego	22	Gminy poza OM będące w ZIT: 6 Gminy poza ZIT będące w OM: 10
4.	OM Gdańsk-Gdynia-Sopot	52	ZIT Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot	30	Gminy poza ZIT będące w OM: 12
5.	Krakowski OM	15	Stowarzyszenie Krakowska Metropolia (ZIT)	15	-
6.	Lubelski OM	22	ZIT Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego	16	Gminy poza ZIT będące w OM: 6
7.	Łódzki OM	26	ZIT Łódź	26	-
8.	Metropolia Poznań	22	ZIT Obszaru Funkcjonalnego Poznania	22	-
9.	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	15	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny (ZIT)	15	-
10.	Szczeciński OM	13	ZIT Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego	13	-
11.	Metropolia Warszawska	70	ZIT Metropolii Warszawskiej	40	Gminy poza ZIT będące w OM: 31 Gminy poza OM będące w ZIT: 1
12.	Wrocławski Obszar Metropolitalny	44	ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego	19	Gminy poza ZIT będące w OM: 25

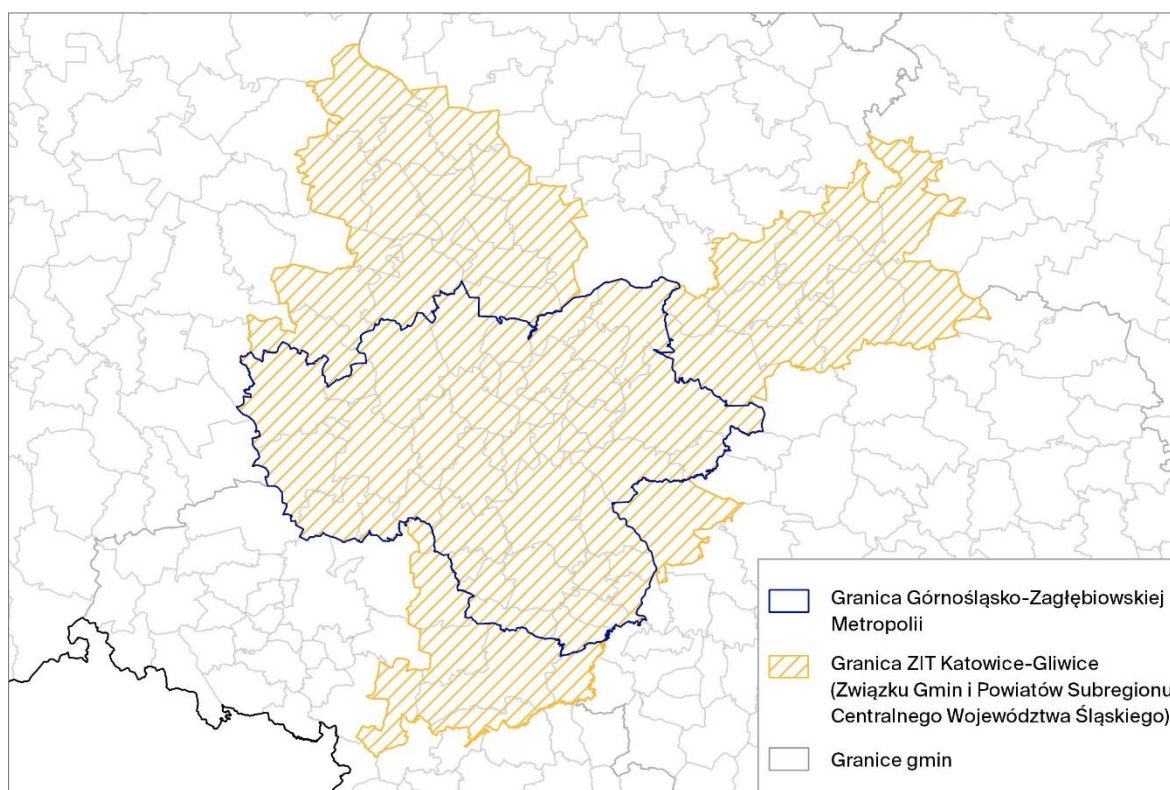
Opracowanie własne

6 obszarów metropolitalnych, w których występują różnice względem granic obszarów ZIT są przedstawione w poniższych podrozdziałach. Różnice zostały przedstawione na schematycznej mapie jak i w tabeli, gdzie porównano dane takie jak:

- liczba gmin członkowskich;
- liczba ludności;
- powierzchnia.

Pod tabelami umieszczono zestawienie wszystkich gmin wchodzących w skład Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz wymieniono gminy, które stanowią „różnicę” pomiędzy ZIT a obszarem metropolitalnym.

4.1. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia i ZIT Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego

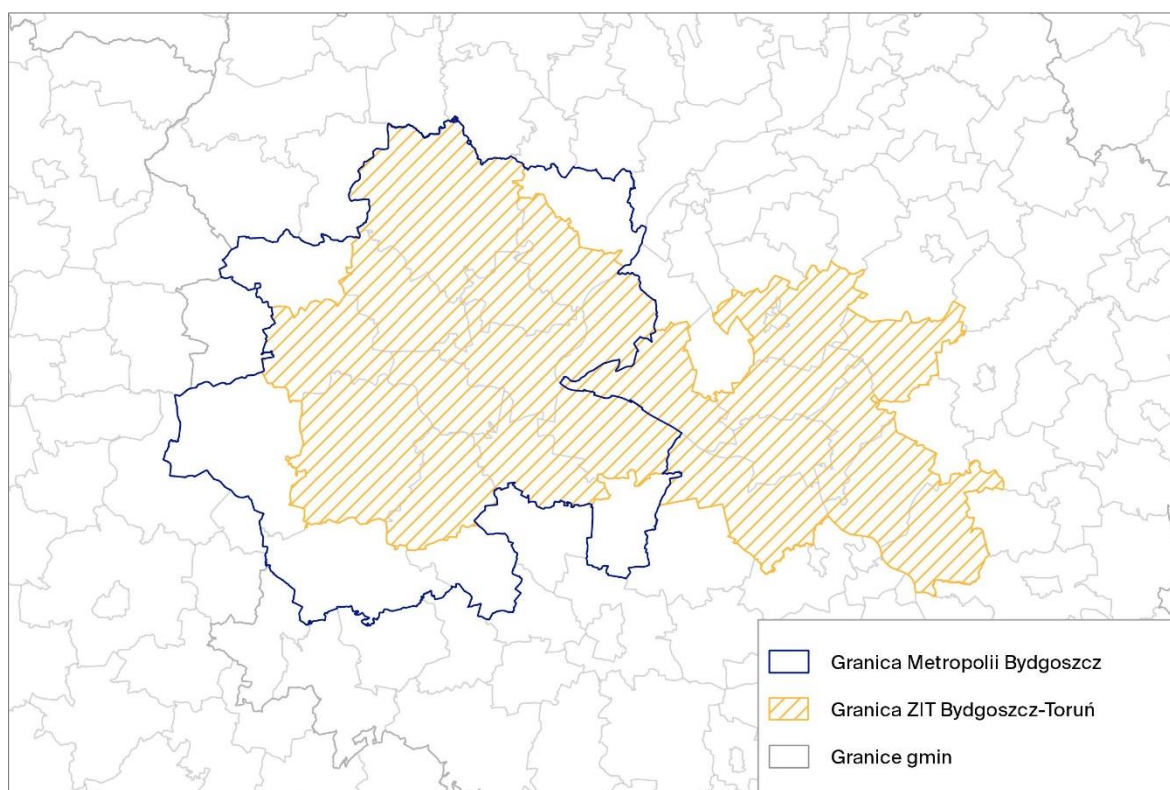

	PODSTAWOWE DANE DLA OBSZARU ZIT	PODSTAWOWE DANE DLA ZWIĄZKU
Nazwa	ZIT Katowice – Gliwice - Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego	Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
Powierzchnia	5 579 km ²	2 555 km ²
Liczba gmin członkowskich	73	41
Liczba ludności	2 593 664	2 142 838

Wykaz gmin ZIT Katowice – Gliwice - Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego (73): Będzin, Bieruń, Bobrowniki, Bojszowy, Boronów, Bytom, Chełm Śląski, Chorzów, Ciasna, Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Gierałtowiec, Gliwice, Goczałkowice-Zdrój, Herby, Imielin, Irządze, Jaworzno, Kalety, Katowice, Knurów, Kobiór, Kochanowice, Koszęcin, Kroczyce, Krupski Młyn, Lędziny, Lubliniec, Łaziska Górne, Łazy, Miasteczko Śląskie, Miedźna, Mierzęcice, Mikołów, Mysłowice, Ogrodzieniec, Ornontowice, Orzesze, Ożarówce, Pawłowice, Pawonków, Piekary Śląskie, Pilchowice, Pilica, Poręba, Psary, Pszczyzna, Pyskowice, Radzionków, Ruda Śląska, Rudziniec, Siemianowice Śląskie, Siewierz, Sławków, Sosnowiec, Sośnicowice, Suszec, Szczekociny, Świerklaniec, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, Toszek, Tworóg, Tychy, Wielowieś, Włodowice, Wojkowice, Woźniki, Wyry, Zabrze, Zawiercie, Zbrostawice, Żarnowiec.

Gminy poza GZM będące w ZIT (32): Boronów, Ciasna, Goczałkowice-Zdrój, Herby, Irządze, Jaworzno, Kalety, Kochanowice, Koszęcin, Kroczyce, Krupski Młyn, Lubliniec, Łazy, Miasteczko Śląskie, Miedźna, Ogrodzieniec, Ornontowice, Orzesze, Pawłowice, Pawonków, Pilica, Poręba, Pszczyzna, Suszec, Szczekociny, Toszek, Tworóg, Wielowieś, Włodowice, Woźniki, Zawiercie, Żarnowiec.

4.2. Metropolia Bydgoszcz i ZIT Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego

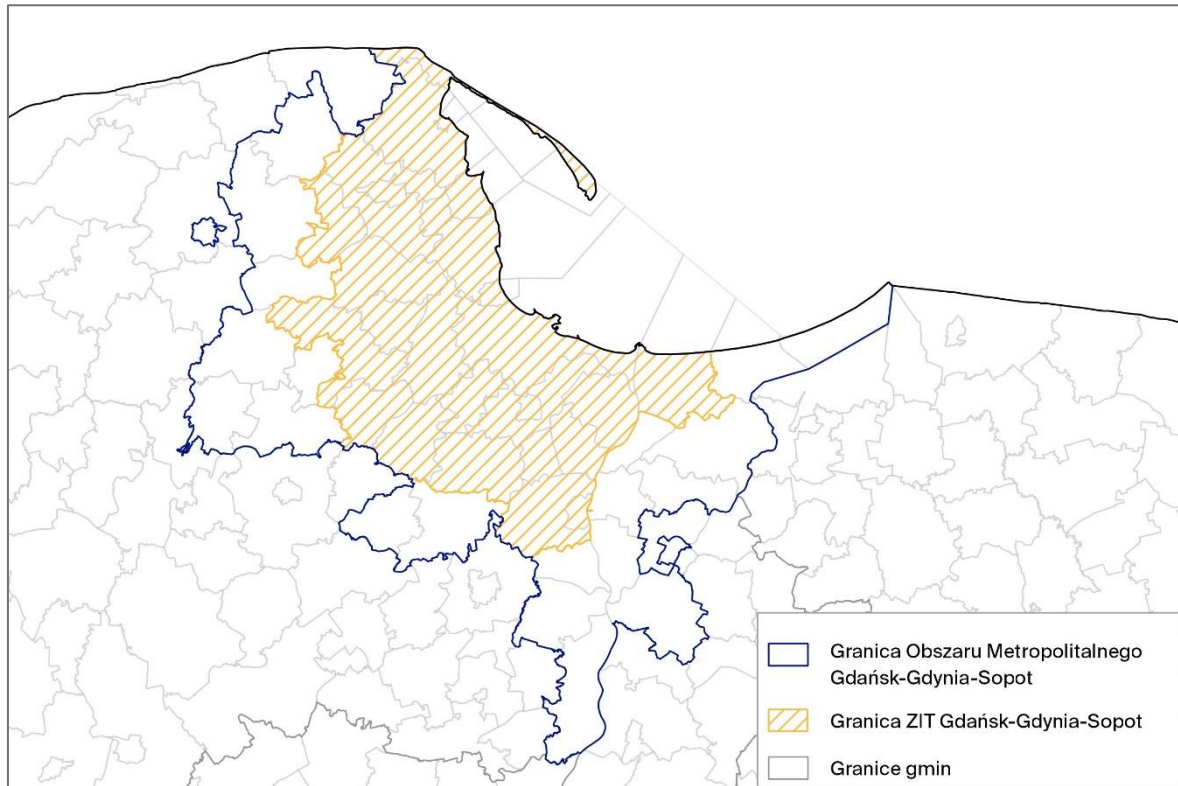
	PODSTAWOWE DANE DLA OBSZARU ZIT	PODSTAWOWE DANE DLA ZWIĄZKU
Nazwa	ZIT Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego	Metropolia Bydgoszcz
Powierzchnia	3 658 km ²	3 337 km ²
Liczba gmin członkowskich	18	22
Liczba ludności	833 556	593 190

Wykaz gmin ZIT Bydgoszcz-Toruń (18): Białe Błota, Bydgoszcz, Chełmża (gm. wiejska), Chełmża (gm. miejska), Czernikowo, Dąbrowa Chełmińska, Dobrcz, Koronowo, Kowalewo Pomorskie, Lubicz, Łabiszyn, Łysomice, Nakło nad Notecią, Nowa Wieś Wielka, Obrowo, Osielesko, Sicienko, Solec Kujawski, Szubin, Toruń, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka.

Gminy poza OM będące w ZIT (6): Barcin, Kcynia, Mrocza, Pruszcz, Rojewo, Żnin.

Gminy poza ZIT będące w OM (10): Chełmża (gm. wiejska), Chełmża (gm. miejska), Czernikowo, Kowalewo Pomorskie, Lubicz, Łysomice, Obrowo, Toruń, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka.

4.3. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot i ZIT Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot

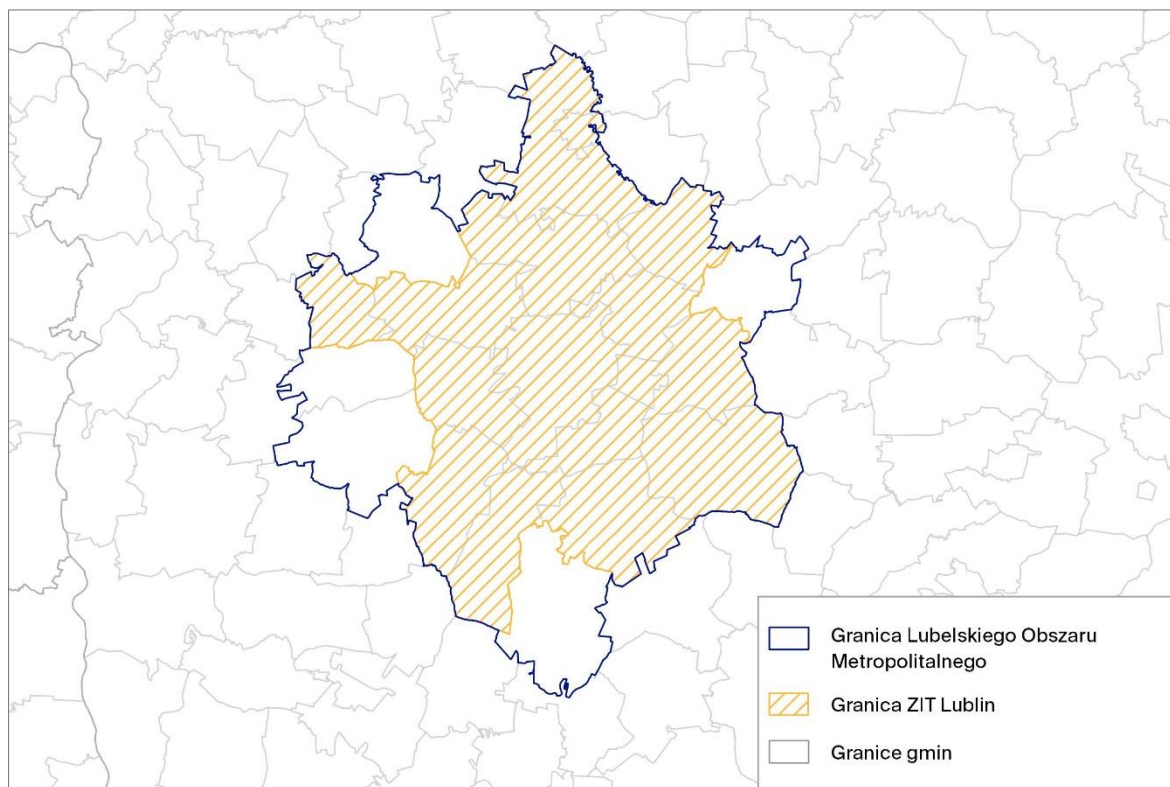

	PODSTAWOWE DANE DLA OBSZARU ZIT	PODSTAWOWE DANE DLA STOWARZYSZENIA
Nazwa	ZIT Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot	OM Gdańsk-Gdynia-Sopot
Powierzchnia	3 082 km ²	5 693 km ²
Liczba gmin członkowskich	30	52
Liczba ludności	1 357 493	1 593 181

Wykaz gmin ZIT Gdańsk-Gdynia-Sopot (30): Cedry Wielkie, Gdańsk, Gdynia, Hel, Jastarnia, Kartuzy, Kolbudy, Kosakowo, Luzino, Puszcza Gdańska (gm. miejska), Puszcza Gdańska (gm. wiejska), Przdokowo, Przywidz, Pszczółki, Puck (gm. miejska), Puck (gm. wiejska), Reda, Rumia, Somonino, Sopot, Stegna, Suchy Dąb, Szemud, Tczew (gm. miejska), Tczew (gm. wiejska), Trąbki Wielkie, Wejherowo (gm. miejska), Wejherowo (gm. wiejska), Władysławowo, Żukowo.

Gminy poza ZIT będące w OM (22): Chmielno, Gniew, Gniewino, Krynica Morska, Lębork, Lichnowy, Linia, Liniewo, Łęczyce, Malbork, Miłoradz, Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw, Ostaszewo, Pelplin, Sierakowice, Skarszewy, Stężyca, Subkowy, Sulęczyń, Sztum, Sztutowo.

4.4. Lubelski Obszar Metropolitalny i ZIT Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego

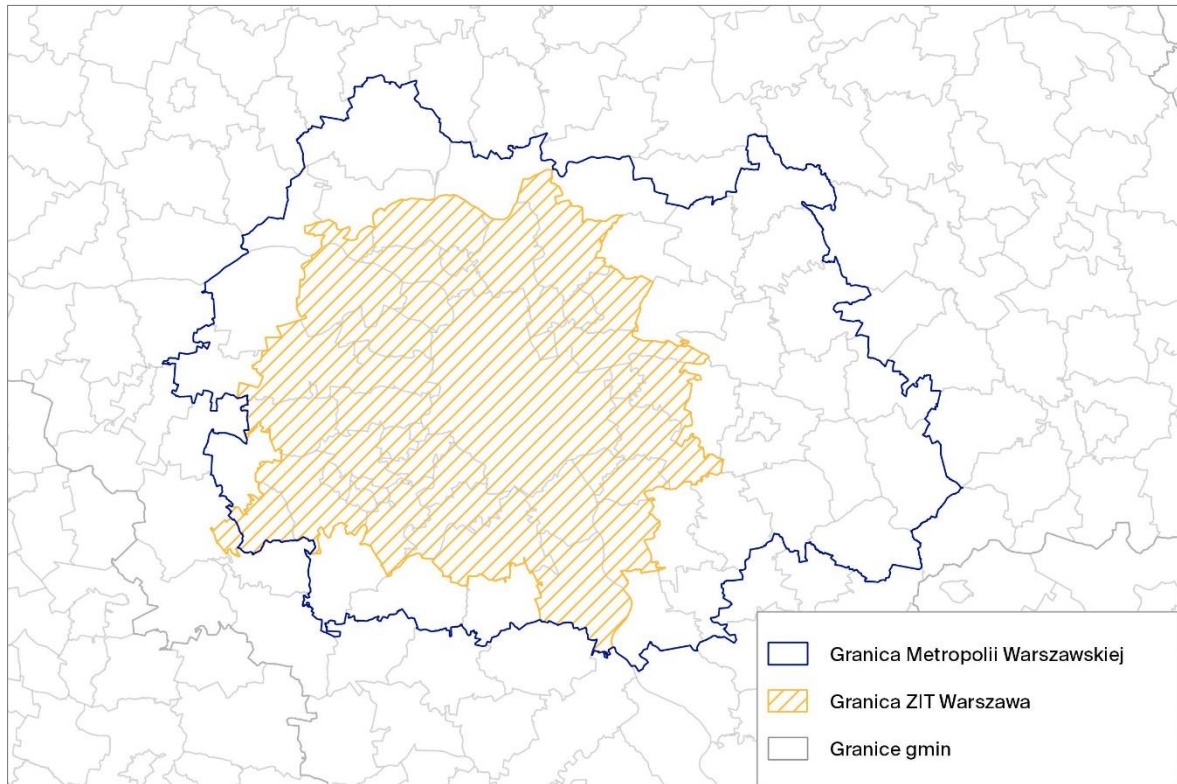

	PODSTAWOWE DANE DLA OBSZARU ZIT	PODSTAWOWE DANE DLA STOWARZYSZENIA
Nazwa	ZIT Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego	Lubelski OM
Powierzchnia	1 583 km ²	2 233 km ²
Liczba gmin członkowskich	16	22
Liczba ludności	545 644	613 277

Wykaz gmin ZIT Lublin (16): Głusk, Jabłonna, Jastków, Konopnica, Lubartów (gm. wiejska), Lubartów (gm. miejska), Lublin, Mełgiew, Nałęczów, Niedrzwica Duża, Niemce, Piaski, Spiczyn, Strzyżewice, Świdnik, Wólka.

Gminy poza ZIT będące w OM (5): Bełżyce, Bychawa, Garbów, Łęczna, Wojciechów.

4.5. Metropolia Warszawska i ZIT Metropolii Warszawskiej

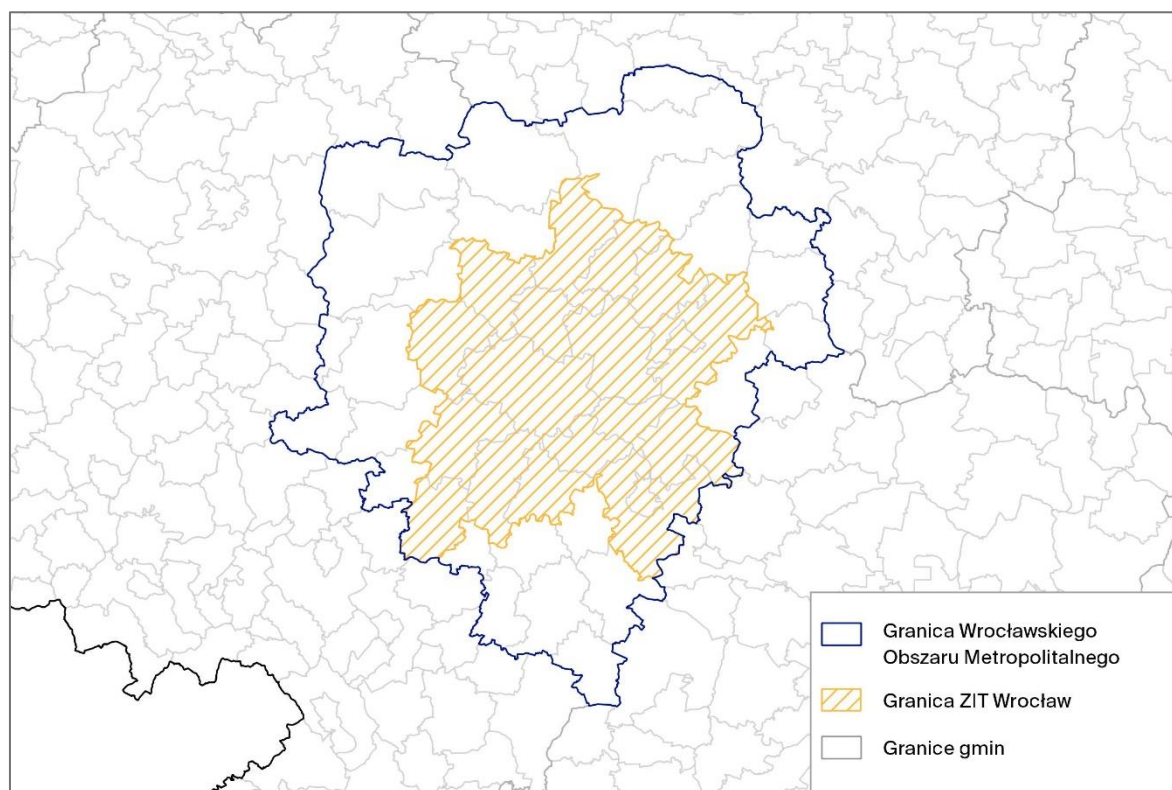
	PODSTAWOWE DANE DLA OBSZARU ZIT	PODSTAWOWE DANE DLA STOWARZYSZENIA
Nazwa	ZIT Metropolii Warszawskiej	Metropolia Warszawska
Powierzchnia	2 931 km ²	6 105 km ²
Liczba gmin członkowskich	40	70
Liczba ludności	2 988 490	3 258 883

Wykaz gmin ZIT Warszawa (40): Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobylka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejówek, Warszawa, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

Gminy poza ZIT będące w OM (31): Baranów, Cegłów, Celestynów, Dąbrówka, Dębe Wielkie, Dobrze, Jadów, Jakubów, Kałuszyn, Kampinos, Klembów, Kołbiel, Latowicz, Leoncin, Mińsk Mazowiecki (gm. wiejska), Mińsk Mazowiecki (gm. miejska), Mrozy, Nasielsk, Osieck, Pomiechówek, Poświętne, Prażmów, Serock, Siennica, Sobienie-Jeziory, Stanisławów, Strachówka, Tarczyn, Tłuszcz, Zakroczym, Żabia Wola.

Gminy poza OM będące w ZIT (1): Żyrardów.

4.6. Wrocławski Obszar Metropolitalny i ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego

	PODSTAWOWE DANE DLA OBSZARU ZIT	PODSTAWOWE DANE DLA POROZUMIENIA
Nazwa	ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego	Wrocławski Obszar Metropolitalny
Powierzchnia	2 851 km ²	6 725 km ²
Liczba gmin członkowskich	19	44
Liczba ludności	1 065 406	1 309 977

Wykaz gmin ZIT Wrocław (19): Czernica, Długołęka, Dobroszyce, Jelcz–Laskowice, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Miękinia, Oborniki Śląskie, Oleśnica (gm. miejska), Oleśnica (gm. wiejska), Oława (gm. miejska), Oława (gm. wiejska), Siechnice, Sobótka, Trzebnica, Wisznia Mała, Wrocław, Zawonia, Żórawina.

Gminy poza ZIT będące w OM (25): Bierutów, Borów, Brzeg Dolny, Cieszków, Domaniów, Dziadowa Kłoda, Jordanów Śląski, Kondratowice, Kostomłoty, Krośnice, Malczyce, Mietków, Międzybórz, Milicz, Prusice, Przeworno, Strzelin, Syców, Środa Śląska, Twardogóra, Udanin, Wiązów, Wińsko, Wołów, Żmigród.

5. REGIONY METROPOLITALNE - JEDNOSTKI STATYSTYCZNE NUTS3

Klasyfikacja NUTS to system statystycznych jednostek terytorialnych w Polsce, zintegrowany z innymi jednostkami tego typu w Unii Europejskiej.

Typologia jednostek statystycznych NUTS 3 została opracowana wspólnie przez Dyрекcję Generalną Komisji Europejskiej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej (DG REGIO) i Eurostat (po raz pierwszy zaprezentowana w 2009 r.).

Podział Polski na jednostki NUTS (od 1 stycznia 2018 r.) jest następujący:

- NUTS 1 – makroregiony (grupujące województwa) – 7 jednostek;
- NUTS 2 – regiony (województwa lub ich części) – 17 jednostek;
- NUTS 3 – podregiony (grupujące powiaty) – 73 jednostki.

Jednostki NUTS 3 porównano z regionami metropolitalnymi wyznaczanymi przez OECD, co było podstawą do harmonizacji definicji regionów metropolitalnych stosowanych przez obie te organizacje¹⁸.

Typologia metropolitalna odnosi się do jednostek statystycznych NUTS 3 (w Polsce są to podregiony) i służy do ich zaklasyfikowania do jednej z dwóch grup: regionów metropolitalnych (w tym stołecznych regionów metropolitalnych) lub regionów niem Metropolitalnych. Regiony metropolitalne są zdefiniowane jako jednostki NUTS 3 lub ich grupy, w których co najmniej 50% ludności mieszka w funkcjonalnych obszarach miejskich (FUA) liczących co najmniej 250 000 mieszkańców. Pozostałe jednostki NUTS 3 określane są regionami niem Metropolitalnymi.

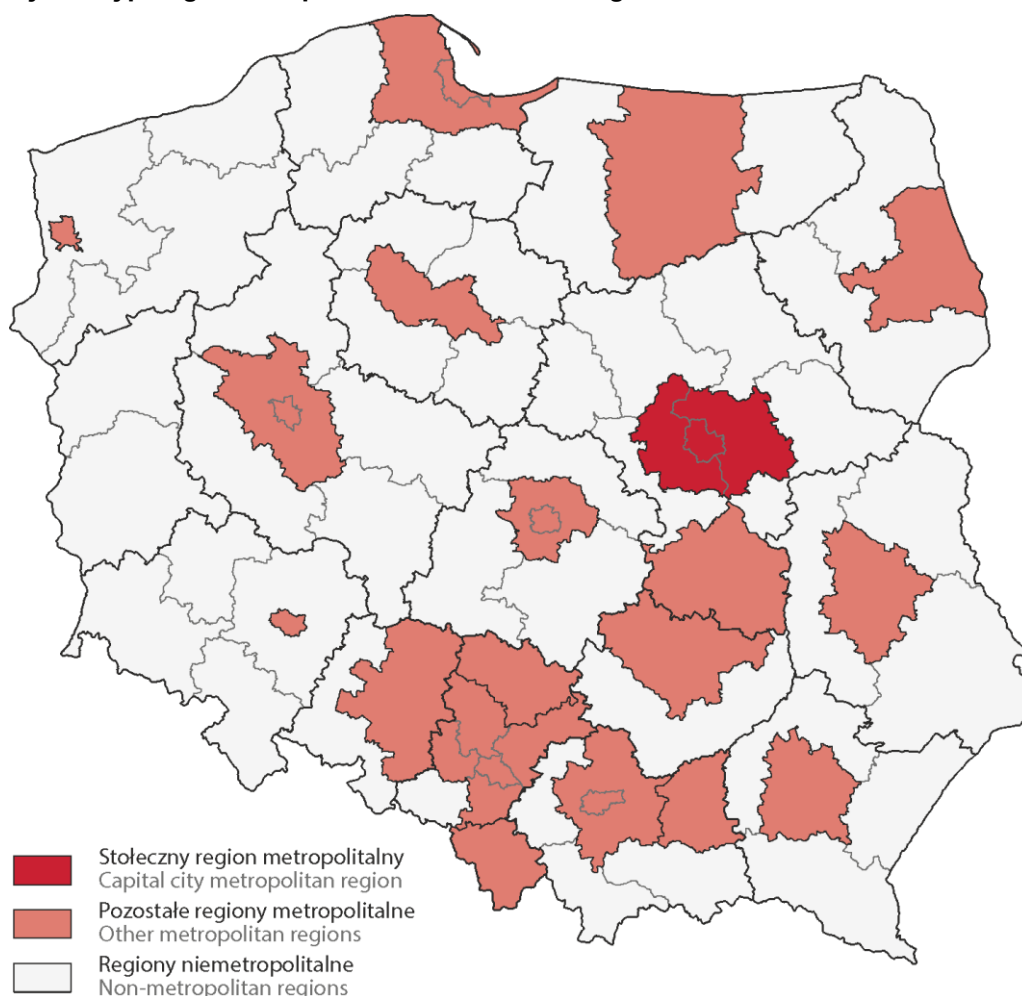
Według ww. typologii w Polsce wyróżnia się 19 regionów metropolitalnych (Rys. 8.):

1. Region metropolitalny **Kraków** (Podregiony: Miasto Kraków, krakowski)
2. Region metropolitalny **Tarnów** (Podregion tarnowski)
3. Region metropolitalny **Częstochowa** (Podregion częstochowski)
4. Region metropolitalny **Bielsko-Biała** (Podregion bielski)
5. Region metropolitalny **Katowice** (Podregiony: bytomski, gliwicki, katowicki, sosnowiecki, tyski)
6. Region metropolitalny **Poznań** (Podregion poznański z podregionem Miasto Poznań)
7. Region metropolitalny **Szczecin** (Podregion Miasto Szczecin)
8. Region metropolitalny **Wrocław** (Podregion Miasto Wrocław)

¹⁸ <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/klasyfikacja-nuts-w-polsce/>

9. Region metropolitalny **Opole** (Podregion opolski)
10. Region metropolitalny **Bydgoszcz – Toruń** (Podregion bydgosko-toruński)
11. Region metropolitalny **Olsztyn** (Podregion olsztyński)
12. Region metropolitalny **Gdańsk** (Podregiony: gdański, trójmiejski)
13. Region metropolitalny **Łódź** (Podregiony: Miasto Łódź, łódzki)
14. Region metropolitalny **Kielce** (Podregion kielecki)
15. Region metropolitalny **Lublin** (Podregion lubelski)
16. Region metropolitalny **Rzeszów** (Podregion rzeszowski)
17. Region metropolitalny **Białystok** (Podregion białostocki)
18. Region metropolitalny **Warszawa** (Podregiony: Miasto Warszawa, warszawski wschodni, warszawski zachodni)
19. Region metropolitalny **Radom** (Podregion radomski)

Rys. 8. Typologia metropolitalna w Polsce według NUTS 2016

Źródło: <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/klasyfikacja-nuts-w-polsce/>

W tabeli (Tab. 6.) przedstawiono podstawowe dane dotyczące regionów metropolitalnych, odnosząc się do 12 obszarów metropolitalnych, które są przedmiotem opracowania.

Tab. 6. Podstawowe informacje dot. wybranych 12 regionów metropolitalnych

Lp.	Region metropolitalny	Ludność	Powierzchnia [km ²]	Liczba gmin
1.	Region metropolitalny Białystok	511 033	5 133	26
2.	Region metropolitalny Bydgoszcz-Toruń	764 729	2 916	19
3.	Region metropolitalny Gdańsk	1 395 575	4 875	41
4.	Region metropolitalny Katowice	2 593 664	5 579	73
5.	Region metropolitalny Kraków	1 571 297	4 381	54
6.	Region metropolitalny Lublin	704 542	4 222	41
7.	Region metropolitalny Łódź	1 048 904	2 499	28
8.	Region metropolitalny Poznań	1 255 595	5 189	38
9.	Region metropolitalny Rzeszów	647 757	3 550	38
10.	Region metropolitalny Szczecin	391 566	301	1
11.	Region metropolitalny Warszawa	3 258 883	6 105	70
12.	Region metropolitalny Wrocław	674 079	293	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

6. PORÓWNANIE TRZECH KASYFIKACJI: OBSZARY METROPOLITLANE, OBSZARY ZIT I REGIONY METROPOLITALNE

W Raporcie przedstawiono trzy klasyfikacje obszarów metropolitalnych:

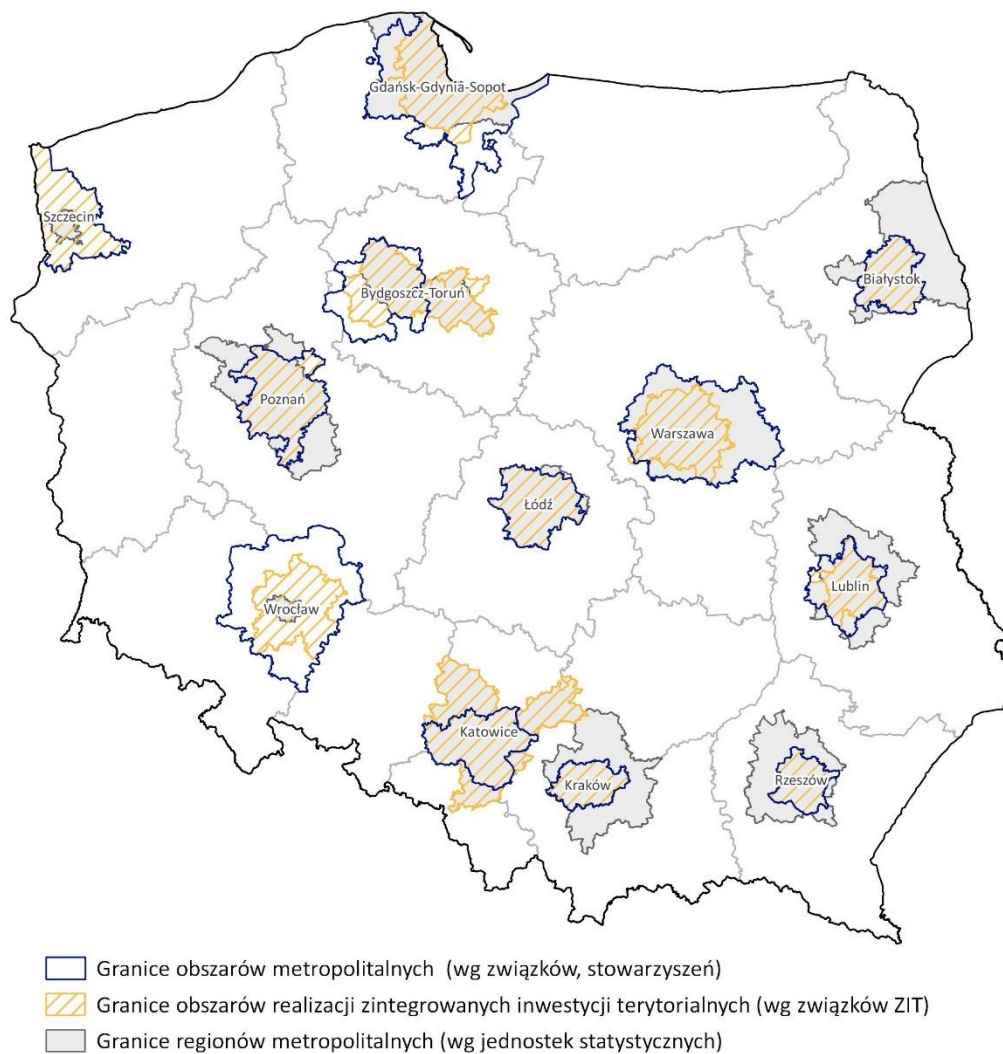
- 1) obszary metropolitalne wg formy organizacyjnej (związek metropolitalny, stowarzyszenia i nieformalna współpraca);
- 2) obszary działań Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (stowarzyszenia lub partnerstwa);
- 3) regiony metropolitalne wg Eurostat i OECD.

Każda z ww. klasyfikacji wyznacza obszary metropolitalne na podstawie różnych kryteriów. Skutkuje to brakiem spójności wyznaczonych granic obszarów metropolitalnych (Rys. 9). Porównanie podstawowych informacji dla tych obszarów przedstawiono tabelarycznie (Tab. 7, Tab. 8, Tab. 9).

Podsumowując zebrane informację dotyczące 12 obszarów metropolitalnych, można stwierdzić, że:

- granice stowarzyszeń/związków częściowo pokrywają się granicami obszarów ZIT;
- pomimo, że część stowarzyszeń/związków pełni jednocześnie funkcję związków ZIT, obszary działania ZIT i stowarzyszenia nie zawsze się pokrywają (np. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot);
- granice 6 obszarów metropolitalnych pokrywają się w całości z granicami obszarów ZIT;
- granice regionów metropolitalnych nie pokrywają się z granicami obszarów metropolitalnych oraz ZIT;
- obszarem metropolitalnym, którego różnice w granicach pomiędzy regionem metropolitalnym, ZIT-em i stowarzyszeniem są najmniejsze jest Łódzki Obszar Metropolitalny.

Rys. 9. Porównanie obszarów metropolitalnych według trzech klasyfikacji

Źródło: Opracowanie własne

Tab. 7. Porównanie liczby gmin obszarów metropolitalnych według trzech klasyfikacji

Lp.	Miasto wiodące	Liczba gmin		
		Obszary metropolitalne	ZIT	Regiony metropolitalne
1.	Katowice	41	73	73
2..	Białystok	10	10	26
3.	Bydgoszcz-Toruń	18	22	19
4.	Gdańsk-Gdynia-Sopot	51	30	41
5.	Kraków	15	15	54
6.	Lublin	22	16	41
7.	Łódź	26	26	28
8.	Poznań	22	22	38
9.	Rzeszów	15	15	38
10.	Szczecin	13	13	1
11.	Warszawa	70	40	70
12.	Wrocław	44	19	1

Źródło: Opracowanie własne

Tab. 8. Porównanie liczby ludności obszarów metropolitalnych według trzech klasyfikacji

Lp.	Miasto wiodące	Liczba ludności		
		Obszary metropolitalne	ZIT	Regiony metropolitalne
1.	Katowice	2 142 838	2 593 664	2 593 664
2.	Białystok	424 808	424 808	511 033
3.	Bydgoszcz-Toruń	593 190	833 556	764 729
4.	Gdańsk-Gdynia-Sopot	1 610 344	1 357 493	1 395 575
5.	Kraków	1 132 625	1 132 625	1 571 297
6.	Lublin	613 277	545 644	704 542
7.	Łódź	1 041 076	1 041 076	1 048 904
8.	Poznań	1 100 854	1 100 854	1 255 595
9.	Rzeszów	398 267	398 267	647 757
10.	Szczecin	679 860	679 860	391 566
11.	Warszawa	3 258 883	2 988 490	3 258 883
12.	Wrocław	1 309 977	1 065 406	674 079

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Tab. 9. Porównanie powierzchni obszarów metropolitalnych według trzech klasyfikacji

Lp.	Miasto wiodące	Powierzchnia km ²		
		Obszary metropolitalne	ZIT	Regiony metropolitalne
1	Katowice	2 555	5 579	5 579
2	Białystok	1 729	1 729	5 133
3	Bydgoszcz-Toruń	3 337	3 658	2 916
4	Gdańsk-Gdynia-Sopot	5 874	3 082	4 875
5	Kraków	1 277	1 277	4 381
6	Lublin	2 233	1 583	4 222
7	Łódź	2 330	2 330	2 499
8	Poznań	3 081	3 081	5 189
9	Rzeszów	1 211	1 211	3 550
10	Szczecin	2 799	2 799	301
11	Warszawa	6 105	2 931	6 105
12	Wrocław	6 725	2 851	293

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

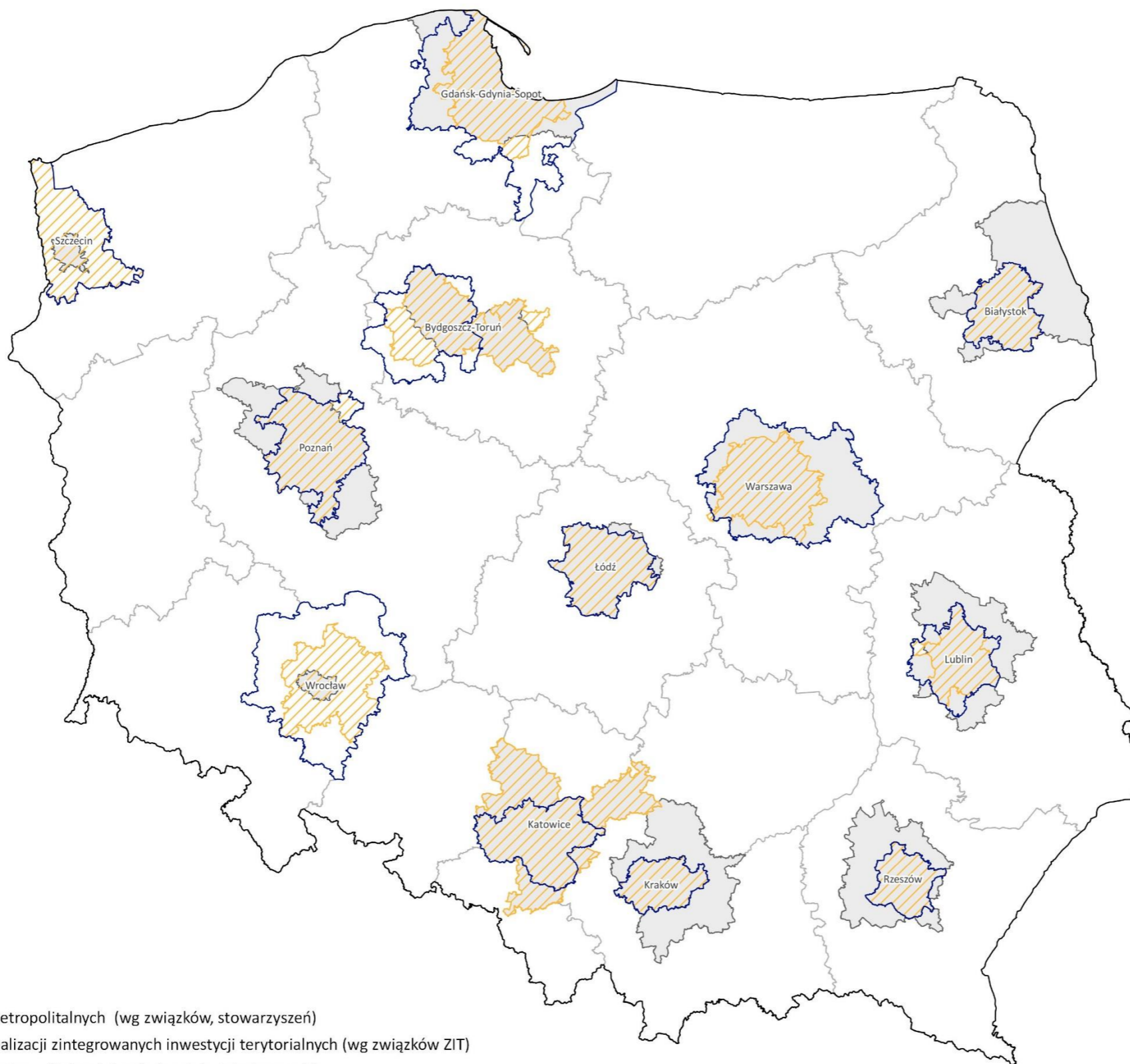
7. BIBLIOGRAFIA

- [1] Budner W., Procesy metropolizacji i rozwoju metropolii w Polsce, 2008, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu;
- [2] Jałowiecki B., Metropolie: nowy wizerunek miast – metropolie rządzą światem, 2014-11-03 (tygodnik Polityka);
- [3] Komornicki T., Lipińska K., Siłka P., Zaucha J., Metody współpracy na obszarze metropolitalnym w kontekście Strategii Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot do roku 2030, 2015, Obszar Metropolitalny Gdańsk Gdynia Sopot, Warszawa – Gdańsk;
- [4] Markowski T. Marszał M., Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja. Problemy i pojęcia podstawowe, Warszawa 2012;
- [5] Smętkowski M., Jałowiecki B., Gorzelak G., Obszary metropolitalne w Polsce: Problemy rozwojowe i delimitacja; 2008, Warszawa;
- [6] Szmytke R., W kwestii metropolii i obszarów metropolitalnych;
- [7] Zuzńska-Żyśko E., Funkcje metropolitalne w Górnośląskim Obszarze Metropolitalnym (wg Liszewski S., 2008);
- [8] Zuzńska-Żyśko E., Pojęcie metropolizacji w literaturze przedmiotu, 2016 (za Markowski T., Marszał M., Sassen S.);
- [9] Białostocki Obszar Funkcjonalny, <https://bof.org.pl/pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [10] Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia, <https://metropoliagzm.pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [11] Łódzki Obszar Metropolitalny, <https://www.lom.lodz.pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [12] Metropolia Bydgoszcz, <https://www.metropoliabydgoszcz.pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [13] Metropolia Krakowska, <https://metropoliakrakowska.pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [14] Metropolia Poznań, <https://www.konsultacje.metropoliapoznan.pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [15] Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot, <https://www.metropoliagdansk.pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [16] Rzeszowski Obszar Funkcjonalny, <https://rof.org.pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [17] Stowarzyszenie Lubelski Obszar Metropolitalny, <https://slom.pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [18] Stowarzyszenie Metropolia Warszawa, <https://sm.waw.pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [19] Szczeciński Obszar Metropolitalny, <http://som.szczecin.pl/>, [dostęp: 30.06.2023];
- [20] <https://www.wroclaw.pl/wroclaw-przyszlosci/wrom>, [dostęp: 30.06.2023].

7. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

Tab. 1. Porównanie podstawowych informacji o obszarach metropolitalnych – stan na 2022 r.....	27
Tab. 2. Wskaźniki o charakterze demograficznym – stan na 2022 r.	29
Tab. 3. Wskaźniki o charakterze społeczno-gospodarczym – stan na 2021 r. i 2022 r.....	34
Tab. 4. Wskaźniki o charakterze metropolitalnym – stan na 2021 r. i 2022 r.	35
Tab. 5. Porównanie ilości gmin obszarów metropolitalnych oraz obszarów realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT).....	40
Tab. 6. Podstawowe informacje dot. wybranych 12 regionów metropolitalnych.....	49
Tab. 7. Porównanie liczby gmin obszarów metropolitalnych według trzech klasyfikacji	52
Tab. 8. Porównanie liczby ludności obszarów metropolitalnych według trzech klasyfikacji	52
Tab. 9. Porównanie powierzchni obszarów metropolitalnych według trzech klasyfikacji	53
Rys. 1. Mapa zbiorcza 12 obszarów metropolitalnych	13
Rys. 2. Powierzchnia obszarów metropolitalnych.....	28
Rys. 3. Liczba ludności w obszarach metropolitalnych.....	30
Rys. 4. Gęstość zaludnienia w obszarach metropolitalnych.....	31
Rys. 5. Odsetek ludności miejskiej w obszarach metropolitalnych [w %]	32
Rys. 6. Obszary realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych.....	38
Rys. 7. Porównanie granic obszarów metropolitalnych oraz obszarów realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT).....	39
Rys. 8. Typologia metropolitalna w Polsce według NUTS 2016	48
Rys. 9. Porównanie obszarów metropolitalnych według trzech klasyfikacji	51

Załącznik 1. Porównanie obszarów metropolitalnych według trzech klasyfikacji

- Granice obszarów metropolitalnych (wg związków, stowarzyszeń)
- Granice obszarów realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (wg związków ZIT)
- Granice regionów metropolitalnych (wg jednostek statystycznych)

